

СПРИ ЗА ПОЧИВКА
Клифърд Голдстейн

A Pause for Peace

Clifford Coldstein

Copyright © 1992 by Pacific Press

Publishing Association

Спри за почивка

Клифърд Голдщейн

Всички права запазени. Някоя част от тази книга не може да бъде издавана под каквато и да е форма без писменото съгласие на издателите.

© **Превод от английски:** Мариана Стоилова

Редактор: Радостина Горанова

Компютърно оформление: Издателство „Нов живот“

© **Издателство „Нов живот“, 2001**

ISBN 954-719-105-5

СПРИ ЗА ПОЧИВКА
Клифърд Голдщейн

Съдържание

<i>Въведение.....</i>	<i>5</i>
<i>Америка търси ключ против греха.....</i>	<i>7</i>
<i>Съботни преживявания.....</i>	<i>13</i>
<i>„Помни съботата...“.....</i>	<i>33</i>
<i>Съботата е създадена за човека.....</i>	<i>59</i>
<i>Библиография.....</i>	<i>102</i>

ВЪВЕДЕНИЕ

Освежаваща и вълнуваща две думи, израз на реакцията ми към книгата, която държите в ръцете си. Освежаваща като студена напитка в горещ летен ден и вълнуваща като ново и скъпоценно откритие на една пренебрегната истина, очаквала от векове да бъде разкрита пред целия свят. Чрез тези интересни страници млад еврейски писател християнин ще ви изненада и възхити.

Искам да ви предложа два въпроса, които ще увеличат желанието ви да продължите. Пророк Исаия прави едно важно предсказание: **„И родените от тебе ще съградят отдавна запустелите места. Ще възстановиш основите на много поколения и ще те нарекат поправител на развалините, възобновител на места за население“** (Исаия 58:12).

Може ли това ясно изявление да включва Божия план за възстановяването на една изгубена и потъпкана през вековете истина? Допълва ли вестта от последната книга на Свещеното писание Откровение, която говори за възстановяването на тази истина като за съществена част от събитията на последните дни?

Като отговор на тези въпроси в следващите страници пред вас ще се разкрие вълнуваща драма, в която можете да участвате не само като зрители.

Авторът майсторски свързва една истина с вечно знание с великата борба на нашето съвремие.

Джордж Вандеман

АМЕРИКА ТЪРСИ КЛЮЧ ПРОТИВ ГРЕХА

1

Американски пастор пише: „Наистина има един грях, който съществува във всяка наша църква“.

След продължителен и дълбок сън евангелските християни се събудиха, обезпокоени от най-парадоксалния грях, който заплашва да унищожи техните семейства, църкви и нация. Въпреки че една от Божиите заповеди твърде ясно го разкрива, този грях е толкова разпространен, щото се създава всеобщото впечатление, като че ли всичко е наред.

За този парадокс има сериозна причина. Разводите, отчуждението, душевните разстройства, стресът, самотата са заличили лъчезарния образ на Христос в много християнски семейства. За да се справят с растящата нужда от материални блага, съвремените родители са принудени постоянно да работят. Те отделят все по-малко време за децата си, като разчитат на способностите на бавачката или учителя. Но децата предпочитат да имат по-скоро своите родители, отколкото това, което те им купуват.

Поради този грях някои хора винаги са на работа. Средностатистическият американец отделя само 37 секунди на ден, за да общува с всяко едно от децата си. Само 37 секунди! Такава небрежност създава поколение от разгневени и ощетени деца, които ще станат груби и ограбени възрастни. Умножете това по милиони и ще получите нация в беда.

Нашият живот, се казва в Библията, трябва да е „**скрит с Христос в Бога**“ (Колосяни 3:3). Но много често изглежда заключен единствено в нас, затворен дори за съпрузите ни и твърде значително за Исус. Бог използва брака като пример за съкровенията връзка между Него и църквата. Но същият грях е оставил и брачните партньори без необходимото време за запазване на близостта, така необходима на семейството. Брачни двойки се разделят поради объркването, което този грях създава в техните семейства.

Ако дори съпрузите нямат време да изградят трайни взаимни връзки, каква ли е връзката им с Исус? Ако християнският брак отразява връзката ни с Христос, тогава браковете ни не са единственото нещо, което е в беда. Направена от ГАЛЪП анкета показва, че вярващите изпитват не по-малко желание да лъжат, да мамят или да крадат от невярващите. Това ясно говори за вяра, толкова слаба, колкото са слаби и семействата. „**А това е вечен живот, казва Исус Христос, да познаят Тебе, единия истинен Бог, и Исуса Христа, Когото си изпратил**“ (Йоан 17:3). Ако не можем да отделим време да опознаем най-близките си хора, как ще опознаем Бога?

За да ни защити от тези опустошаващи живота и душевността ни проблеми, Христос е дал заповед, предназначена да осигури на вярващите време за семейството и

за Бога.

Всички християни са запознати с тази заповед. Тя е лекарство за много сърдечни болки. Но въпреки това я пренебрегват. И сега в изобилна жетва трябва да жънат с горчивина това, което са посели. Бог е разрешил този проблем и християните имат разрешението му от 2000 години. Колко ли разочарования биха си спестили, ако се бяха придържали към него! Сега все повече хора разбират, че трябва го имат предвид.

2

За да проучи читателския интерес, преди няколко години влиятелното евангелско списание „Християнството днес“ изпрати писма до 475 случайно избрани абонати. За да се оцени тяхната заинтересованост от християнската вяра, им бяха зададени въпроси като: „Дали справедливият Бог ще спаси хора, които никога не са чували за Исус Христос“, „Може ли човек да е сигурен, че ще бъде спасен“ и др.

Резултатите изненадаха издателите. Въпросът, който най-много вълнуваше анкетираните, бе: “Трябва ли християните да спазват святата почивка?” Християните в Америка не са я освещавали истински от времето, когато са били бити и затваряни за оскверняване на святия ден. С изключение на няколкото сутрешни часове за богослужение, почивният ден обикновено е посветен на онова, което не сме смогнали да направим през останалите дни от седмицата. Болшинството християни прекарват повече време в подготовка за празника. Все светии, отколкото за седмичната почивка.

Изследването на сп. „Християнството днес“ показва, че вярващите вече осъзнават нещо не е наред в религиоз-

ната им практика. Нещо е объркано, след като вярата не може да сплоти семействата им, да опази децата им от наркотиците или да осигури присъствието им в църквата. Те откриват, че грешката им е в пренебрегването на четвъртата заповед.

„Въпросът, дали хората освещават съботата, очевидно не е случаен, нито маловажен пише баптисткият проповедник Уолтър Чантри в книгата си „Наречи съботата наслада“. Бог е дал четвъртата заповед, защото е разбирал човешката природа много по-добре от нас. В престъпването на този морален закон се корени причината за нравственото разложение, социалното безредие и повсеместното страдание. Човечеството не може да се възстанови, ако не включи в лечението си и четвъртата заповед.“

Книгата на Чантри е една от многото нашумели произведения за „забравената заповед“ в християнската литература през последните години. Все повече протестанти осъзнават, че ощетяват себе си, своите семейства, църква и общество, нарушавайки съботата. Както един проповедник се изрази: „Има наказание за оран и за сеитба в святия ден, но то не се отразява на зърното, а на човека“.

Освен Чантри и други са писали за значението на съботата. Марва Даун е автор на популярната книга „Освещаването на съботата“. През 1982 г. излезе и книгата на Тилден Едуардс „Съботно време“. Тя представя разбиранията и обичаите на съвременните християни. През 1987 г. Карин Мейс публикува книгата „Да направим святата почивка особен ден“. „Съюзът на Господния ден“ като самотен глас в пустиня също разгласи значението му при честването на своята 100-годишнина. Папа Йоан-Павел II също подчертава необходимостта от съблюдаване на святата почивка.

Въпреки различния подход, стил и теология на тези хора, Чантри обобщава тяхното послание така: „Невъзможно е да се намери по-съвършено планиране на човешкия бит от включването и правилното използване на святия ден, който носи вечни благословения на отделните семейства, църкви и общества. Вярващи хора се оплакват от липса на време да се молят и да четат, да посещават богослужения, да свидетелстват и да възпитат децата си.“

В Своята мъдрост и милост Бог е осигурил време за всички тези многобройни необходимости и ни обръща специално внимание на всеки седми ден, посветен на Господа.

Този ден е наречен СЪБОТА и Бог изисква да го спазваме.

3

Разбира се, има християни, които спазват съботата от много десетилетия.

За всички, които я съблюдават като знак на съзидателната и изкупителната сила на Христос, тя е наслада. Насочва ги към делата на сътворението като доказателство за могъщата сила на Бога да спасява. Докато си спомняме за изгубения мир от Едем, тя ни разказва за мира, възстановен чрез Спасителя. Всеки предмет в природата повтаря Неговата покана „**Елате при Мене всички, които се трудите и сте обременени, и аз ще ви успокоя**“ (Матей 11:28).

В същото време, говорейки за църквата, въвела спазването на неделята за християните, кардинал Джеймс Гибон пише: „Установяването на святата седмична почивка би допринесло за спокойствието и добрия ред сред народите повече, отколкото най-добре организираната полиция“.

Джеймс Уесбъри, ръководител на Съюза на Господния ден казва: „Господният ден е ос, на която се върти нашата нация. Какво би правила Америка без този специален ден? Нацията ни е могъща поради великите си проповедници и църкви и защото не е забравено освещаването на Божия ден“.

Очевидно убеждението за благословието от съблюдаването на святата почивка не е ново, обаче е нов растящият интерес на християните към този въпрос. Това внимание към почивния ден поражда много въпроси. Защо да го почитаме? Какво е преживяването от спазването му? Кой е святият ден – съботата или неделята? Има ли това значение? Исус и апостолите променили ли са съботата в неделя? Можем ли да почитаме като свят произволен ден? Как трябва да го празнуваме? Каква е ползата от това да обърнем специално внимание на един ден от седмицата?

Разбира се, каквото и заключение да направим, все ще има някой, който да не е съгласен. Тази книга представя една перспектива. Ако Духът ви внушава, че това което научавате тук, е истина, тогава хвалете Бога, Който дава мъдрост **„на всички щедро, без да укорява“** (Яков1:5). Ако не, не бива да се осъждаме, но да се обичаме и да се ценим един-друг, **„защото любовта е от Бога и всеки, който обича, роден е от Бога и познава Бога“** (1Йоаново 4:7).

Съботата не може да се почита истински без любов!

СЪБОТНИ ПРЕЖИВЯВАНИЯ

4

Съботата трае толкова, колкото е дълго денонощието. Преминава през сотериологичните, есхатологичните и онтологичните* факти, които теолозите анализират. Тя е опитност и, докато не я преживеем лично, не можем да разберем тайните, които крие. Тя е като евангелието. За спасението има различни религиозни теории, но преди човек да е преживял новородението и опрощението лично, преди да е осъзнал греха си в светлината на кръста и преди да е приел Христос като единственото лекарство срещу вината, евангелието ще бъде за него сбор от чужди религиозни убеждения отегчителни и далечни.

Онтология философско учение за основите, принципите, структурата и закономерностите на битието. Есхатология учение за края на света и задгробния живот. Сотериология богословска наука за спасението и за Божието царство.

„Как може стар човек да се роди? Може ли отново да влезе в утробата на майка си?“ (Йоан 3:4). Въпреки религиозното си образование, Никодим все още не бе новороден. Бе невеж за най-важната истина на спасението. Всички титли, които имаше, не можеха да му помогнат да разбере необходимостта да се новороди духовно.

Когато казва: **„Оправдани чрез вяра, имаме мир с Бога чрез нашия Господ Исус Христос“** (Римляни 5:1), ап. Павел не декларира теологични заключения, резултат от библейски изследвания, а споделя една реалност, преживяна благодарение на Исус Христос. Единствено след срещата си с Него той преживява оправданието и мира, които Бог дава.

Докато неговите сънародници все още безсмислено жертват овни и кози, апостолът вижда Исус Христос като Божието жертвено Агне поради опитностите, които има с Него. По онова време много хора със същото образование като ап. Павел търсят приемане от Бога чрез стриктно съобразяване с традиции и обичаи. Но той знае, че приемането е възможно само чрез вяра в Христос. И докато много израилтяни още ревностно очакват изпълнението на предсказанията за Месия, апостолът вижда тяхното изпълнение в Исус.

Разбира се, теологията ни улеснява да разберем преживяванията си. Като изследва внимателно писанията, ап. Павел разбира, че Исус Христос е Месия. Това му помага да осмисли преживяванията си. Вярата се нуждае и от опитности, и от теология. Те взаимно се допълват. Теология без опитност може да доведе до формализъм, а опитност без теология до фанатизъм.

Същото е и със съботата. Библията ни съветва да **“наричаме съботата наслада“** (Исаия 58:13), но как бихме могли да го направим, ако самите ние не я преживеем по този

начин. Теорията сама по себе си няма да ни помогне.

5

Когато в петък вечер слънцето залезе и аз коленича в молитва със своето семейство, този момент се превръща за нас в съкровено духовно преживяване. Колко естествено е тогава да си спомним за първата събота онази, която Бог е постановил при сътворението: **„И на седмия ден, като свърши Бог делата, които беше създал, на седмия ден си почива от всичките Си дела, които беше създал“** (Битие 2:2). И сега, хиляди години по-късно, аз си почивам в същата събота, в която самият Бог си е починал при сътворението на света. Хилядолетната дистанция, която ни разделя от Едем, сякаш за момент изглежда тайнствено преодоляна. Създаването на седмицата не е неизмеримо далечно космологично събитие. То ми говори за моето собствено съществуване сега, в този момент.

Когато започва съботата, все повече съзнавам, че съм Божие творение, и тази мисъл ме води при моя Създател Исус Христос. В този ден Бог фокусира моя ум и всичко, което може да попречи на това неплатените сметки или счупеното кранче на чешмата са свършено отстранени чрез съботата.

Днес толкова много хора се скитат, напускат домовете си без надежда, без нужда, без Бога, в съществуване без бъдеще... Може ли някой да знае къде отива, ако не знае кой е и откъде идва? Ако изпълзваме от кална яма, къде ли другаде можем да се върнем? И защо да страдаме? Колко достойнство можем да имаме или да заслужаваме само като създания на случайността? Не е учудващо, че толкова хора живеят в безумен страх и несигурност.

Бог иска всеки човек да знае, че не е незначително същество, но че произхожда от Него, създаден е по Негов образ и е дете на Царя на Вселената. Бог е отделил специално време за нас и всеки седми ден ни напомня това.

Джордж Елиът го изразява много красноречиво: „Срещу атеизма, който отрича съществуването на личен Бог, срещу материализма, който отрича, че тази видима планета има своите корени в невидимото, и срещу секуларизма, който отрича необходимостта от богослужение, съботата е вечен свидетел. Тя напомня за творческата мощ, която е създала света, за Разума, който е промислил неговото разнообразие и хармония, и за Любовта, която е сътворила всичко **„като много добро“**. Съботата е създадена за вечен настойник на човека срещу отричането на духовните неща. Това отричане днес е навсякъде и води към отхвърлянето на Бога Творец или към принизяването Му до нивото на човека творението на собствените Му ръце.“

Съботата е ежеседмично напомняне, че сме Божи създания първо чрез сътворението и после чрез изкуплението. Стойността ни е неоценима, понеже сме **„с цена купени“** (1Коринтяни 7:23) **„със скъпоценната кръв на Христос“** (1Петрово 1:19).

Като ни напомня откъде сме произлезли, съботата ни показва не само кои сме, но и накъде отиваме към свят, който ще бъде пресътворен от същия Бог, Който го е сътворил. Съботните опитности дават на живота ясна посока и цел, сближавайки ни с Исус Христос, **„защото в Него живеем, движим се и съществуваме“** (Деяния 17:28). Не е чудно, че, спомняйки си за своите съботни преживявания като дете, Норман Винсент Пил пише: „Съботите бяха дните, в които животът разкриваше по-ясно своите

смисъл и значение“.

Чрез спазването на съботата човек може най-точно да преживее и оцени колко важен и значим е този ден за укрепването на вярата му в Исус Христос. Това е преживяване, в което духовният смисъл не може никога изцяло да се долови и усети само от теорията на библейския текст. Чрез свято почитане на съботата можем истински да преживеем връзката си с Исус. Отдавайки почит на Господаря на съботата, ще вкусим радостта и уникалността на този ден и ще разберем думите: **„Съботата е направена за човека“** (Марк 2:27).

6

„Елате при Мене всички, които се трудите и сте обременени, и аз ще ви успокоя“ (Матей 11:28). Исус ни дава почивка по многобройни начини и един от тях несъмнено е съботата.

В своята книга „Освещаването на съботата“ Марва Даун илюстрира начина, по който Бог прави това. Лекарската ѝ програма изисквала тя да учи латински, френски и немски всичките наведнъж. „Единственият начин да продължа с трите езика едновременно пише тя беше да си изработя драстично учебно разписание, което започваше всяка сутрин в 6 ч. Ставах и започвах с единия език, после другия, след това отивах на лекции. Връщах се въщи и учех третия език до 11 ч. вечерта, докато паднех на леглото, свършено изчерпана“. Изтощителното учене беше необходимо казва тя, защото само след 6 седмици занятия трябваше да превеждам 1000 думи в двучасов тест на всеки език.

Чувствах се способна да продължа това разписание само

поради очакването, празнуването и почитането на съботата. Към края на седмицата съботната утеха и мир щяха да ми дадат кураж да устоя. А в началото на новата седмица споменът от съботната наслада, току-що преживяна, ме подтикваше да започна отново... Рядко бях изпитвала толкова голямо облекчение в събота, прекъсвайки работата, която вършех това лято“. Чрез съботните благословения Марва претоварена и тежко притисната от обстоятелствата изпитала сладостта на Христовата почивка.

Една зима засаждах дръвчета в Южна Алабама. На гърба си мъкнех чувал с малки борчета, всяко с размера на цветето. След като вдигах кирката от земята, се навеждах да засадя дръвчето. После ритях пръстта, повтаряйки движението стотици, може би хиляди пъти през деня. Групата ни започваше работа при първите утринни лъчи по хълмовете покрай дефилето. Хвърляхме кирката, навеждахме се и засаждахме, после пак ритяхме пръстта и така до здрач. Когато решихме да се върнем, бяхме останали без сили. Никога не съм очаквал моята съботна почивка с такава наслада и желание. Никога тези 24 часа не са били толкова скъпи, значими и необходими за мен. Петък следобед преди залез слънце аз се приготвих за съботата. И когато тя започваше, почивах и ѝ се наслаждавах. Преживявах духовната същност на това свещено време.

Едва тогава разбрах, че този специален ден ни предпазва от самите нас. Аз се борех с изкушението да планирам ден след ден работа без почивка за повече пари. А колко много са хората, които работят непрекъснато за материални блага? Те унищожават себе си, без да могат после да се радват на придобитото. Не са малко и съблазнените от придобиването на богатство, които стават роби на предметите, впримчени от страстта на собствената си алчност.

Съботата идва със седмично прекъсване на еднообразния кръговрат, който би могъл да ни погълне чрез човешката ни ненаситност. „Съботната почивка съдейства за освобождаването ни от алчността пише Самуеле Бакиоки. Учи ненаситното сърце да бъде благодарно, да спре за един ден да търси материалното и вместо това да благодари за получените благословения.“

Ейбрахам Хескеле е разбирал този принцип. За него съботата освобождава човека не само „от потисничеството на мястото и пространството“, но и от алчността, поради което той свързва четвъртата заповед с десетата със забраната срещу пожелаването.

Но независимо, че това е Божия заповед, днес малко хора се съобразяват с нея. Ние сме в голяма степен егоисти, които подхранват демона на алчността у себе си. Ето защо Бог ни заповядва да спазваме съботата, точно както ни заповядва да не прелюбодействаме. При многото предупреждения срещу алчността, погубваща толкова християни, и чрез пренебрегването на съботата, не е чудно, че „плевелите“ никнат сред „житото“ в църквата. Веднъж седмично Бог ни кани да спрем работа, да преустановим придобиването на материални блага, да овладеем стремежа си към материалното и да се докоснем до духовното.

Плътското сърце не обича да прекъсва печеленето на пари и може би това е главната причина за оскверняването на съботата от някои християни. Ние искаме, каквото видим на витрината, и то да го имаме веднага. И ако само в един ден от седемте пренебрегнем желанията си, това ни изглежда твърде много.

Спазвайки четвъртата заповед, ние можем да се освободим и от скъперничеството, което отравя приятелството ни с хората и с Бога. Това преживяване никой пастор

не може да ни даде. Трябва сами да изпробваме седмичното освобождаване и спокойствие, като знаем, че сега трябва да си починем, а другите неща могат да почакаат. Въпреки всички възражения за „свободата в Христос“, използвана като странно извинение срещу незачитането на съботата, подчинението на четвъртата заповед ни освобождава, а нарушаването ѝ ни заробва в окови.

„Всеки, който върши грях, слуга е на греха“ казва Исус (Йоан 8:34). Този текст се отнася и за нарушителите на съботата. Исус дойде да ни освободи: **„Ако Синът ви освободи, ще бъдете наистина свободни“** (Йоан 8:36). Съботата остава не само символ на свободата в Христос, но е и начин да я преживеем на практика.

7

Веднъж по време на вечеря с християни аз скърбях за двете благословения, дадени в Едем брака и седмия ден, осквернявани не само от света, но и от църквата. Изведнъж млада жена, засегната от моето обяснение за съботата, отвърна: „Но ние сега сме свободни в Христос“.

Какво ни отнема съботата, та да не сме свободни в Христос? Неподчинението спрямо четвъртата (съботната) заповед стана световен символ на християнската свобода, а непокорството спрямо която и да е от останалите девет Божии заповеди се определя като грях.

Християните все още не са се отделили в освещаването на съботата от законничеството и от фарисейското робство, унищожило и обезсмислило почитането на съботата и преди 2000 г. Исус е сложил край на това иго, но не и на четвъртата Божия заповед за светостта на съботата. Защо днес отхвърляме съботната почивка? Просто защото хората са злоупотребявали с нея в миналото? Това е

равносилно да не се лекуваме в болница, защото преди векове лекарите са предписвали тютюна като лек за белодробни болести. Това уеднаквяване на четвъртата заповед със законничеството е особено неправилно поради останалите 9 заповеди. Нито една не е така замислена, както четвъртата, с оглед да дава на християните пълна свобода в Христос.

Съботата отваря за вярващите един аспект от евангелието, който носи най-голяма свобода. Почитането ѝ е седмичен отличителен знак на свободата, която само Христос може да даде. В един специален ден от седмицата съботата ни гарантира отдалечаване от бремето на сметките, от неприятностите с шефа и от напрежението на изминалата седмица.

Съботата ни привлича като магнит. Тя отдалечава от нас светските проблеми и оставя в душите ни лекота и спокойствие, прави ни свободни да се концентрираме преди всичко върху Бога. Нито една заповед не е в състояние да постигне същото.

При правилното преживяване на съботата ние сме така освободени и сигурни в Христос, че можем да отстраним светското и да се занимаваме с духовното. Чрез почитането на съботата показваме, че сме в света, но без да сме от него, защото поради светостта на този ден можем да се отдръпнем от света и да се настроим за по-близко общуване с Бога.

Спазването на съботата показва, че не сме толкова впримчени в светското, че то няма власт да ни попречи ежеседмично да се абстрахираме от него, за да прекараме благодатно време с Христос. Уважението ни към четвъртата заповед разкрива, че имаме достатъчно вяра в Исус, за да отложим временно амбициите си (независимо че

другите около нас напредват) и да се уповаваме на Него, да се наслаждаваме на свободата, която ни дава.

Коя друга заповед предлага седмична почивка от светските неща в живота? Коя друга заповед открива възможност да се радваме на такова пълноценно общуване с Бога 24 часа в денонощието? Коя друга заповед ни дава свободата да кажем: „Аз принадлежа първо на Бога като творение и след това като Негова изкупена собственост; и през целия ден ще се радвам преди всичко друго на общението с моя Създател“.

Тези, които се радват на съботата, преживяват свободата в Христос, а които я игнорират, се заробват. Когато спазваме съботата, ние самите преживяваме този скъпоценен дар за човечеството. Чрез нея разбираме нежното Божие внимание и благоразположение към човека. Като я почитаме според волята Му, ние Му даваме право да увеличи нашата любов към Исус Христос, радвайки се на свободата, която Той ни е предоставил в този ден.

„Какво удивително, Божествено участие в живота на човека разкрива съботната почивка! възкликва Самуеле Бакиоки. Типична илюстрация на Божията любов и за желанието Му да ни освободи от ежедневната работа, от безжалостната експлоатация, от прекалената привързаност към нещата и хората, от неутолимата ни човешка алчност. Дава ни свободата да се радваме на Божиите благословения в святия ден, за да изпратим старата седмица и да сме готови да посрещнем новата с подновен интерес и заредени нова сила.“

Швейцарският теолог Карл Барт заявява: „Да спазваме святия ден означава да се съхраним свободни за участие в славата и в поклонението пред Бога, да свидетелстваме и да Го славим с благодарност и молитва. Благословието

и ползата от святия ден определено зависят от начина, по който използваме тази свобода“.

Онези християни, които питат: „Но какво ще стане с всичките неща, които не можем да правим в събота (и поради това никога не са я спазвали правилно)? Те не знаят, че въпросът не е „какво не можем да правим“, а „какво Господ ни е освободил да не правим.“

Един пример за тази свобода е свързан с моя вестник. Шест сутрини в седмицата аз получавам „Вашингтон пост“ и го чета по време на закуска. Приемайки храната, аз изпълвам ума си с войни, скандали и убийства. Седмата сутрин е съботата на Господа, моя Бог, в която душата ми си почива от всички престъпления, войни и проблеми. През святия съботен ден всички новини на деня остават в неотворения вестник и единственото нещо, което ме интересува тогава, е свързано със спасението, с Господ Исус Христос и с Неговата работа сред хората. Примерът, който ви давам, е съвсем семпъл, но в него се съдържа същественият принцип за спазването на съботата.

Бог знае, че ни очакват важни задачи, затова ни предоставя шест дни от седмицата. Колко пъти в нея планираме да прекараме специално време в молитва, в изучаване на Библията или дори в богослужение, като се опитваме да не мислим за земните неща? Съботата обаче е единственият ден, който ни предпазва от всичко затрудняващо нашето общение с Христос. Тя е ден на удоволствие, наслада и свобода ден, специално отделен да бъдем с Бога. Може би затова е наречен „Господен ден“, защото Бог е дошъл да ни освободи, за да преживеем небесната свобода в Неговия свят ден.

„Но попитай сега животните и те ще те научат; и въздушните птици и ще ти кажат; или говори на земята и тя ще те научи, и морските риби ще ти изяват. От всички тия кой не разбира, че ръката на Господа е сторила това в Чиято ръка е душата на всичко живо и дишането на цялото човечество.“ (Йов12:7-10)

Християните се покланят на Господ Исус Христос, защото Той е Творецът на **„небето и земята, морето и водните извори“** (Откровение 14:7). Бог говори непрестанно чрез творението Си, провъзгласявайки, **„че видимото не стана от видими неща“** (Евреи 11:3). Небесното послание е ясно **„без говорене, без думи, без да се чуе гласът им“** (Псалм 19:3). Природата говори красноречиво на света за съществуването на Бога. Ето защо според апостол Павел дори невярващите, които никога не са чували за Него, ще бъдат **„без извинение в съдния ден, понеже от създанието това, което е невидимо у Него, сиреч вечната Му сила и божественост, се вижда ясно и разбираемо чрез творенията; така щото човеците остават без извинение“** (Римляни 1:20).

Бог иска да Го опознаваме чрез чудесата на Неговото творение. От всички заповеди само четвъртата предлага тази специална възможност.

В началото на 1980 г., след като бях преживял драматично новородението си, живеех в околностите на Джорджия, в една долина близо до южния връх на Апалачиян Трейл. В съботите, когато бях свободен, обикновено се изкачвах по един пращен път, ограден от двете страни с тесен ред дървета, вплетени в диви малинови храсти. Скоро дърветата и малините свършваха и пътят се вливаше в поле от пурпурни и жълти цветя, които блещукаха на слънцето и ме обливаха с поток от топла светлина, омекотена от шума на

малкия водопад в планината. Самите планини оформяха стена от дървета и скали, граничещи със сапфирено небе. Бистро поточе пресичаше полето и изчезваше към гората. В събота тук, на това поле, аз съм имал най-дълбоките си преживявания с Бога.

През онази събота, стоейки в море от пурпурни цветя, аз за първи път общувах с Бога по такъв начин. Сърцето ми ликуваше пред тази гледка, която не само доказваше съществуването Му, но и Го разкриваше като обичаш и милостив Баща.

Понякога стоях с часове. Наоколо си почиваха крави. Очите и ушите ми жадно поемаха светлината и звуците... И сега когато Неговото присъствие се изяви пред мене така явно, бях безкрайно изумен, че съм пропуснал толкова много години, без да познавам Бога. Как съм могъл да бъда толкова сляп? Така често съм бил сред полето с кравите и сред благоуханието на цветята. Славех Бога, Който ги беше създал и ме беше изкупил, докато птиците пригласяха на моята молитва с веселите си трели. Понякога присъствието на Исус беше толкова реално и близостта Му така осезаема, че се чувствах заобиколен от небесни ангели.

Веднъж, още новоповярвал, вървах през полето. Сениките на облаци ме обгърнаха със студен полъх. И тогава си помислих: „О, Боже, аз те обичам! Искам да ти служа, понеже това, което виждам, доказва, че си добър! Но как наистина да разбера, че служа на Теб, Който си създал всичко това?“ Изведнъж отговорът дойде. „Съботата!“

Разбира се! Колко очевидно! Защото тази Божия заповед за святия ден по особен начин насочва човека към Господа като Създател. Съботата съществува само защото Бог я е създал, за да обърне вниманието ни към Себе

Си като Творец на света. Очевидно е, че се покланяме на истинския Бог, Който е създал „... **небето и земята, морето и водните извори**“ (Откровение 14:7). Осъзнаването на всичко това стана толкова просто и така дълбоко, че потръпнах.

Една друга събота пак вървах по същия пращен път, вдълбочен в молитва. Чувствах присъствието на Исус особено близко. Погледнах към небето, което гореше озарено, сякаш висините се бяха отворили и Божията слава се разстилаше в изобилие от светлина. Изпълнен с това мощно откровение на Божията святост, праведност и величие, аз паднах на колене в безмълвно преклонение.

Никога преди не бях чувствал така силно собствена-та си греховност. Никога не бях разбирал колко дълбока е пропастта между Бога и мен. Никога не бях разбирал безполезността на всяка работа, извършена от грешни и покварени хора като мен. Съкрушен от собствения си грях, който контрастираше на мощната изява на Божията слава, прошепнах: “О, Боже как можеш да ме приемеш?” Преди мисълта ми да свърши, отговорът проблясна в съзнанието ми: „Кръстът!“.

Бях започнал да разбирам оправданието чрез вяра. Прочетох всички стихове за Исусовата смърт и за каквота е предназначена. Знаех, че Той се е пожертвал като съвършен мой заместник и е понесъл възмездието за моите грехове. И аз мога да бъда простен и приет само чрез вяра в Неговата жертва. Знаех всички тези неща, вярвах им и можех да ги проповядвам. Но в този съботен следобед за първи път преживях истинската дълбочина на моята човешка греховност и абсолютната си безпомощност да направя каквото и да било добро за себе си. И сега от тази

болезнена истина разбрах какво означава да се нуждаеш от Спасител.

Когато отворих очи и продължих да вървя, знаех, че делата ми никога не биха ме спасили. Онези, които мислят, че делата могат да спасяват, не познават Исус. Те никога не са разбирали Неговата святост, нито Неговата слава. В противен случай биха осъзнали, че каквото и да направят, не могат с нищо да се оправдаят пред Бога. Оправданието чрез вяра не бе само теология. То стана основно преживяване на целия ми християнски и житейски път.

Колко странно е, че почитането на тази Божия заповед е наричано от някои хора „законничество“! Чрез нея за първи път осъзнах безполезността на законничеството. В събота мога да се откъсна от моите човешки дела и да си почина. През този следобед съботното слънце хвърли сянка върху кръста, пресичайки моята пътека както никога преди. Всичкото, което можех да направя, бе да коленича в смирен в подножието на Голготския кръст и да се наслаждавам на Божията святост и слава.

9

Съботата удовлетворява и една земна функция. Тя дава време на семейството да бъде заедно в днешния забързан свят. Сега, сблъсквайки се с напрежението, което разделя милиони домове и ги прави уязвими, повече от всякога се нуждаем от всякаква възможна защита. И съботата е една от най-добрите, понеже е създадена за човека от Бога. Ако Господ я е подарил още на Адам и Ева, колко повече днес се нуждаем от нея?

Разбира се, спазването на съботата дори по правилен начин не гарантира щастлив и стабилен брак, уютен дом

или възпитани деца, споделящи вярата на своите родители.

Гаранцията е в това, че семейството ще прекара известно време заедно, без което изграждането на щастливо домашно огнище, стабилен брак и духовни деца няма шанс. Съботата не съдържа магическо обещание да усъвършенства семейния живот. Тя дава практически възможности за общуване с Бога и един с друг, дава на членовете на семейството скъпоценно време заедно да търсят Божия идеал за дома.

И така, ако това, което сме като възрастни, е зависимо толкова много от нашето детство, колко решаващо е родителите да прекарват необходимото време със своите малки деца, които имат нужда от внимание, за да бъдат правилно формирани характерите им, за да бъдат полезни хора тук и в небето. От всички заповеди именно съботната ни предлага това скъпоценно време.

С две малки деца в моето семейство аз съм разбрал какви богати благословения носи съботата. Колко бих искал всички домове да намерят убежище под тези небесни криле! Нито един човек не би съжалявал, че се е подчинил на тази заповед. Точно обратно той също би пял:

„Този е денят, който Господ е създал!

Нека се радваме и се развеселим в Него“ (Псалм 118:24).

Съботата укрепва моето семейство по многобройни начини. Първо, работата на съпругата ми е отглеждането на децата, което макар и важно, не плаща сметките. Затова аз пиша в къщи книги като тази. Докато някой предпочита да пише, докато яде, аз пиша във всяка възможна свободна минута, освен в събота, когато спирам моя компютър и прекарвам времето с жена си и с децата си. Ако не почитах

съботата, щях да пиша и тогава. Аз разбрах защо Бог не е направил спазването на съботата да зависи от добрата ни воля. Вместо това Той ни заповядва да „**пазим заповедите на Господа...., които днес ви заповядвам за ваше добро**“ (Второзаконие 10:13).

Не само времето, прекарано със семейството, прави съботата специална. Ако си болен в къщи две седмици, пак си със семейството. Но особеното на това свято време е, че то ни дава преимуществото да се спрем. Съботата съвършено отдалечава светските грижи и безпокойства. Ето защо нашето семейство може да се наслаждава на възможността за най-близко общуване. Никой не работи до късно, нито коси тревата, нито боядисва покрива... Вместо това се молим, храним се, смеем се и се разхождаме заедно като семейство.

Обичам да вървя със сина си по пътеката край нашата къща. Можем да разполагаме с времето си и да се любуваме на това, което виждаме, защото не бързаме за бизнес срещи, нито да включваме компютъра. Не е позволено на нищо светско да ни смушава. Моят двегодишен син обича да тича и да вика, да се смее и да събира пръчки, камъни и паднали ябълки. Най-щастливите и най-скъпи моменти от моето съществуване са били съботните следобеди, когато съм имал възможност да се шегувам и да играя на воля с моя син. Той се смее и се боричка с мен свободно като малко агънце. Съботата ни дава свещена почивка, струваща неизмеримо повече от пари.

Жена ми и аз се стараем да направим съботата изключителен ден на наслада и радост, така че цялото семейство да участва с удоволствие в него. Искаме порасналите ни деца да не я презират като някакъв строг закон, който трябва да спазват, за да отидат на небето, а като време,

в което още днес празнуват реалната си вяра в небесните обещания. Съботата е възможност да се наслаждаваме на Божиите творения и да им се любуваме; да четем и да се молим заедно. Време да празнуваме днес спокойствието и свободата от спасението си в Христос, като си почиваме в Него.

В събота нашето семейство винаги има специален обяд, на който се храним в специален сервиз. Различни от другите ястия, които жена ми приготвя, съботните блюда са сготвени предварително в петък следобед. Обикновено сме внимателни в това, какво ядем и особено с какво храним децата си. Но в събота винаги има десерт – нещо по-сладко и по-сочно от всеки друг ден. Това е нещо дребно, но този сбор от малки неща прави съботата наслада.

В събота, когато децата си почиват, понякога ние също си почиваме. Сутрин и вечер имаме семейна молитва с децата, но в съботния следобед аз не съм в напрежение и не бързам да работя. И двамата не сме изморени в края на деня и се наслаждаваме на духовно уединение. Докато много бракове страдат от непълноценно общуване, често резултат от липса на време, съботата ни позволява да се изслушваме и да станем по-близки. “Близостта на телата и душите, която съпругите и съпрузите преживяват в събота пише Самуеле Бакиоки, ги прави способни да преодолеят всяко отчуждение, причинено от напрежението на изминалата седмица, и по този начин да получат подновяващо се усещане за единство и посвещение на Бога“. Кой може да оцени с пари моменти като тези?

Бог е обвързал взаимно семейството и съботата. Бракът и святата почивка са двете институции, специално отбелязани в Библията, които идват директно от сътворението и Едем. В декалога съботната заповед веднага е

следвана от заповедта да почитаме родителите си. Това са двете заповеди, които не започват с „Не...“, но с „**помни...**“ и „**почитай**“. И двете са свързани с Божия зов за свят живот: „**Бъдете святи, защото Аз, Господ, вашият Бог, съм свят. Да се боите всеки от майка си и баща си и съботите ми да пазите**“ (Левит 19:2, 3).

Тези връзки не са случайни. Съботата е „семейна заповед“, защото чрез това седмично обновяване и настройване на нашите души идваме по-близо до Исус, Който може да запази семействата ни. Сега Той ни приготвя място в небето и иска да бъдем едно с Неговото небесно семейство (Ефесяни 3:15). Съботата е средството, което ще ни приготви за това съжителство.

„Широка е портата и пространен е пътят, който води в погибел предупреждава Исус, но тясна е портата и стеснен е пътят, който води в живот, и малцина са онези, които ги намират“ (Матей 7:13, 14). Съботата е ясен знак за цялото семейство, който ни отклонява от пътя на смъртта и ни води към тясната порта на вечния живот, като междувременно прави житейското ни пътуване по-приятно.

10

Както споменах в предишните глави, аз спазвам съботата от петък залез слънце до залез слънце в събота.

Уолтър Чантри, цитиран и в предните глави, вярва че неделята е почивката за християните и пише, че „първият ден в Новия завет означава обещание и привилегия за човечеството, влизащо в Господнята почивка, и възможност за грешника да участва в изкупителното дело на Исус Христос“.

Макар да спазва съботата, Марва Даун не вярва тол-

кова, че денят има особено значение. „Аз няма да влизам в спор казва тя в своята книга за съботата за това, дали святият ден трябва да се спазва в събота, истинския седми ден по еврейския обичай, или в неделята, определена от ранното християнство за Господен ден.... По-важното е, че е отделен специален ден за свята почивка и че той се спазва на всеки седем дни, така щото Бог може да ни даде сили за шест дни работа и един ден за почивка.“ Кой е прав?

От една страна Марва Даун е права че, онези, които спазват неделята, вторника или петъка, или който и да е ден, ще се радват на благословенията, които носят отстраняването на светското и радостта от 24-часовата спасителна свобода. Почивката, спазвана правилно, несъмнено ще обогати живота и християнската опитност на вярващия.

От друга страна обаче нейният отговор не е достатъчен. Бог не ни е позволил доброволно да избираме в кой ден да бъде нашата свята почивка. Нещо повече Той желае да се съобразяваме с всяка от десетте Божии заповеди. Дал ни е точно определен ден. Повечето хора вярват, че почивка е необходима. Но дали в събота или в неделя? Едно е ясно не може да е и в двете.

Кой е прав? Бог интересува ли се кой ден ще изберем дали събота или неделя? Ако се интересува, то защо? И ако не се интересува, защо?

„ПОМНИ СЪБОТАТА...“

11

В началото били Апсу сладководният океан, Тиамат-океанът със солена вода и Мумму техният син. Апсу и Тиамат родили други богове, които вдигали твърде много шум и ги безпокояли. Уговорили се да ги унищожат. Обаче младият бог Ейя убил Апсу. Тиамат замислила отмъщение. Тя родила 11 чудовища дракони и змии да се бият с Ейя, включително и „великия лъв, лудото куче и човека скорпион“. По-младите богове знаели, че не могат да победят Тиамат. Изплашени, те се обърнали се към Мардук за помощ. Той се съгласил да се бори вместо тях, ако го направят господар на всички богове. И те се съгласили. Въръжен с лък, тояга, светкавици, мрежа от 11 ветрове и буреносна колесница, теглена от 4 ужасни създания, и с изострен зъб, съдържащ отрова, Мардук се сражавал с Тиамат. Щом тя се надула, той изсрелял стрела към устата ѝ, която я разкъсала на части. Тогава Мардук използвал половината от нейните останки и създал небето, а от другата половина оформил земята. После смесил кръвта на един от Тиаматовите съюзници с

пръст от земята и така създал човешкия род, чиято роля била да върши работата на победените божества.

Разбира се, не приемаме безрезервно тази вавилонска история за сътворението. От съвременния свят не е приета като достоверна и друга месопотамска версия за корените на човечеството, в която по-малките богове били насилвани 40 години да копаят канали по повърхността на земята. Решавайки да укроти бунтовниците, най-главното божество смесило кръв, пръст и слюнка, за да създаде човека, който трябвало да довърши копаенето на каналите.

Гърците виждали човека като резултат от сексуална дейност – това е малко по-рационално, отколкото при повечето техни съседни от Близкия изток. Гея (Земята) съществувала сама по себе си, докато дърветата, небето, моретата, денят, нощта и часовете били „родени от блудство“. Дори концепции като справедливост, разногласие и смърт били само интелектуални издънки на плътски богове и богини. Ерос, богът на сексуалните желания, бил главна сила при сътворението.

В контраст с непостоянните, капризни, необуздани и плътски божества на древния езически пантеон, вездесъщият Създател описва в библейската книга Битие произхода на света не като последица от порочна битка между ревниви и отмъстителни божества, но като внимателно и морално планиран свят акт: **„Бог каза и стана, рече и утвърди се“**.

В докладите на езическото сътворение божествата носят качествата на човека – гордост, ревност, страсти. В Битие на човека са дарени качествата на самия Бог: **„По Божия образ ги създаде мъж и жена ги създаде“** (Битие 1:27).

За разлика от месопотамските митове, според които

хората били създадени като роби, Библията ни открива, че човекът е бил създаден, за да управлява и да **„владее над морските риби, над въздушните птици и над всяко живо същество, което се движи по земята“** (Битие 1:28).

В езическите митове светът и живите творения били такива, каквито са били създалите ги божества. В Битие всеки и всичко, което Бог е създал, е съвършено, защото Той е съвършен. Бог оповестява сътворението на света: **„Бог видя всичко, което създаде, и то беше твърде добро“** (Битие 1:31).

Въпреки че имаме гръцките и вавилонските митологични версии за сътворението, Битие продължава да съществува. Въпреки опитите да го унищожат с огън и меч или да го опровергават с аргументите на науката и философията, информацията на автентичния библейски ръкопис за акта на сътворението все така гори в душите на милиони вярващи със същата достоверност, с каквата и при Мойсей. Библейският доклад има такова влияние, че хора са прибегнали до най-високите съдебни инстанции на най-могъщата нация в историята на света, за да спрат изучаването му в училищата. След 3500 години това не е ли чудо!

И нищо чудно, че корените на човечеството не се подхранват от многобожието на езичниците, а от богатата почва на библейските книги.

12

Във всяка религия човекът почита нещо олтари, градове, личности. Целува свещена земя, ушите му долавят реплики на святи хора, погръскват го със светена вода святи неща, които могат да се видят, да се докоснат и усетят.

В Битие първото нещо, обявено за свято, не е хълм,

нито олтар или място, а определено време. „**И благослови Бог седмия ден и го освети**“ (Битие 2:3). Думата „освети“ е преведена от еврейската „гадош“, която означава „отдели за свята употреба“. Въпреки че Създателят е сътворил небето, земята, птиците, моретата и животните по земята и всичко в простора времето е, което той е провъзгласил за свято, а не друго. Този акт има важен смисъл, понеже освен пространството, и времето е величината, в която Божиите творения – небето, земята, моретата, флората и фауната на земята съществуват.

Ако Бог бе осветил специално място хълм, извор или град, не всички хора биха имали достъп до него. Биха пътували дотам, за да му се покланят. Но при времето не е така – то идва при нас, вместо ние да отиваме при него. Веднъж в седмицата със скорост 1000 мили в час (скоростта, с която земята се върти около оста си) съботата обикаля нашата планета. Пристигайки със залеза на слънцето и напускайки ни на следващия ден, седмият ден „залива“ планетата всяка седмица като огромна освежаваща вълна. Никога не се налага да я търсим, защото денят сам ни намира.

Между другото свещените градове могат да бъдат изгорени, святите хора – избити, свещените олтари – осквернени и плякосани, но времето е недостъпно за огъня и ножа. Човекът не може да го докосне, а още по-малко – да го унищожи. Затова чрез освещаването на специално време Бог е направил святото съботно общение с нас непобедимо, поставяйки го в естествена среда, която превъзхожда всяко изобретение на човечеството. Армиите могат да сринат и опустошат градовете, управниците могат да забранят поклонението на хора, но нищо не може да ограби благословието на седмия ден. По никакъв начин не можем да възпрем съботата, както не е в наша власт да възпрем

изгрева. Бог е защитил Своя паметен ден от предметите и пространството, които са уязвими от хората, поставяйки го във времето, което е неприкосновено. Съботата стои като всеобщ и непобедим паметник на Божието дело. Повече от всеки друг библейски символ тя ни насочва към смисъла на нашето съществуване. Ние сме сътворени от Божията ръка. По този начин като основен символ на нашата същност съботата ни помага да разберем кои сме, откъде сме и накъде отиваме. И всичко това в рамките на 24-те часа.

13

Съботата е първият библейски символ, който представя Създателя Господ Исус Христос. Говорейки за Него, ап. Павел пише: „**Чрез Него бе създадено всичко, което е на небесата и на земята видимо и невидимо, било престоли или господства, началства или власти. Всичко чрез Него бе създадено**“ (Колосяни 1:16). Казва също, че „... за нас има само един Бог Отец, от Когото е всичко, и ние за Него; и един Господ Исус Христос, чрез Когото е всичко, и ние чрез Него“ (1Коринтяни 8:6).

Ап. Йоан казва: „**В началото бе Словото и Словото беше у Бога, и Словото бе Бог... Всичко чрез Него стана и без Него не е станало нищо от това, което е станало**“ (Йоан1:1). Съботата остава като символ на Създателя Христос, Който идва от свят без грях. Старозаветната жертвена система с жертвените животни, символизиращи Исус като Божи Агнец, идва след падането на човешкия род, много векове след навлизането на греха. Съботата, сътворена преди грехопадението, представя Исус Христос като Създател на един съвършен свят.

След грехопадението Бог поставя съботата като символ

на съвършеното творение в друг аспект на Своето дело. Издигайки Твореца, тя ни води към възстановяване на изгубения рай. Спасението ни връща към състоянието, на което сме се радвали, преди грехът да навлезе в света. И това завръщане може да стане само чрез Господа, защото **„с Неговата благодост се оправдаваме даром чрез изкуплението, което е в Христа Исуса“** (Римляни 3:24).

Сътворението и спасението са взаимно свързани. Небето и земята, създадени съвършени от Бога, са омърсени от греха. Чрез творческата дейност на Исус Христос те ще бъдат пресътворени: **„И видях ново небе и нова земя, защото първото небе и първата земя преминаха“** (Откровение 21:1). Чрез изкупителната дейност на Господа ще живеем в този свят: **„А според обещанието Му, очакваме ново небе и нова земя, в която да живее правда“** (2Петрово 3:13).

От векове евреите смятат съботата за символ на месианското спасение. Една легенда гласи, че ако те се подчиняват на заповедите на Бога, ще получат награда в ерата на Месия. Когато са помолени да представят модел на тази епоха, евреите казват: „Съботата е урок за идващия свят“. Друг еврейски източник нарича съботата „ден, напомнящ ни за два свята – този и другия, който ще дойде. Съботата е радост, святост и почивка. Радостта е част от този свят. Светостта и почивката също са част от него“.

Джошуа Хескел пише, че в съботата „човек е докоснат от действително избавление, сякаш Духът на Месия се е раздвижил по лицето на земята“.

Разбира се, че не само духът на Месия се раздвижва по земята, а самият Месия. Евреите правилно са видели в съботата знака на изкуплението. Според Самуеле Бакиоки „Бог е използвал съботата в Стария и в Новия завет, за да даде на Своите люде надежда за сегашното и бъдещото

им спасение“. Мисълта на германския теолог Карл Барт за съботата, обобщена от Джеймс Браун е, че „смисълът на този ден е знак за цялостно и съвършено спасение от началото до края чрез Бога в Неговата заветна връзка със създанията Му“.

По този начин като символ на сътворението и на спасението съботата насочва човека към Исус Христос Създателя и Спасителя. Жертвените животни Го представят като Спасител, но не като Създател. Съботата символизира Божието дело и в двата Му споменати аспекта. Ето защо тя остава най-отличителният белег на безгрешния свят, който Бог е създал в началото, и на безгрешния свят, който пак Той ще пресътвори за изкупените чрез заслугите на Своята кръв.

14

Седмият ден често е набеждаван за „еврейски празник“. Този възглед за „старата еврейска събота“ провокира много въпроси, защото святият ден по своя произход, мотиви за създаване и значение няма нищо общо с евреите. Тя е свързвана с този народ само защото той я е спазвал от хилядолетия. Но само това все още не я прави тяхна.

Нюйоркчани от години празнуват Рождество. Трябва ли поради това този празник да бъде специално и единствено за Ню Йорк? Празникът Рождество предхожда нюйоркчани, не е открит от тях, не е направен специално за тях и се празнува от всички християни по света.

Същото е и със съботата. Тя е създадена преди още на земята да има евреи, не е открита от тях, не започва с тях, не е направена специално за тази нация и се спазва и от други, освен нея. Затова не принадлежи само на евреите.

Много християни смятат, че съботата е специално

предназначена за евреите. Библията е категорична, че произходът на този ден няма нищо общо с евреите. Бог е благословил и осветил седмия ден в края на творческата седмица, хиляди години преди началото на еврейската нация. Аврам, праотецът на този народ се ражда векове след Сътворението. Евреите са били потомци на Юда пра-пра-внука на Авраам. Библията дори не споменава за тях до 2Царе 16:6 дълго след Сътворението. Евреите не са открили съботата. Точно обратното, тя вече е била създадена и са я спазвали последователите на истинския Бог.

В Битие 2:1-3 четем още за седмицата на сътворението:

„Така се свършиха небето и земята, и цялото тяхно войнство. И на седмия ден, като свърши Бог делата, които беше създал, на седмия ден Си почина от всичките дела, които беше създал. И благослови Бог седмия ден, и го освети, защото в него Си почина от всичките Си дела, от всичко, което Бог бе създал и сътворил.“

Четвъртата заповед в книгата Изход отново ни насочва към сътворението на съботата:

„Помни съботния ден, за да го освещаваши. Шест дни да работиш и да вършиш всичките си дела; а на седмия ден, който е събота на Господа, твоя Бог, да не вършиш никаква работа ни ти, ни синът ти, ни дъщерята ти, ни слугата ти, ни слугинята ти, нито добитъкът ти, нито чужденецът, който е отвътре вратата ти. Защото в шест дни Господ направи небето и земята, морето и всичко, що има в тях, а на седмия ден си почина. Затова Господ благослови съботния ден и го освети“ (Изход 20:8-11).

Еврейските думи, използвани в Изход 20:11, които ни казват, че Бог е благословил и осветил седмия ден, имат общ корен с думите в Битие 2:2 и Изход 20:11. И двата текста използват една и съща дума за „създаде“, която

разкрива творческата дейност на Бога. И съществителното „събота“ (на еврейски „шабат“), използвано в книгата Изход, води началото си от същия корен, употребен в Битие, с цел да обясни, че Бог Си е „починал“ на седмия ден. Четвъртата заповед ясно ни насочва към съботата на сътворението.

Исус казва: „**Съботата е направена за човека**“ (Марк 2:27). В първата събота на сътворението човешкият род се е състоял само от Адам и Ева. Те трябва да са почитали съботата. В противен случай защо Бог е благословил седмия ден и го е осветил още в безгрешния рай векове преди появата на еврейската нация?

Като спомен за сътворението на човечеството и на Земята съботата принадлежи на целия свят. Тя е дадена, за да спре вихъра на времето ни, идвайки за всички и навсякъде. За съботата няма граници – тя не е ограничена за една страна или за определена географска област. Достига всяка седмица до всички хора. Всеки трябва да я почита, защото не само евреите, но всички – бели, черни и жълти – са създадени от Бога и съботата е вечен, универсален и нерушим паметник на това сътворение. Защо символът на всички творения да бъде ограничен само за една нация, когато всички хора са Божии създания?

Много от евреите разбират всемирното значение на съботата. Еврейският философ Мартин Бюбер пише, че „тя е запечатана в самото начало, в самите основи на света“. Съботата е обща собственост и всички могат да ѝ се радват. Но след като целият свят е бил завършен, съгласно съвършеното естество на числото шест пише Фило Джудо, еврейски учен от началото на века – Господ е осветил деня, който следва седмия, възхвалявайки го и наричайки го „свят“. Този ден е празник – не в един град или страна, а

по цялата земя. Ден, който е правилно да се нарече „празник на всички хора и рожден ден на света“.

Много християни също разбират тази истина. „Съботата не е само и единствено за Израел, а за целия свят пише християнската писателка Елън Уайт. На човека в Едем тя е била известна, както и заповедите от Декалога. Съботата е вечна и безсмъртна“.

За този закон, от който четвъртата заповед е само част, Христос заявява: **„Докато небето и земята преминат, нито една йота, нито една точка от закона няма да премине...“** (Матей 5:18). Докато небето и земята съществуват, съботата ще бъде знак за силата на Твореца. И когато Едем отново разцъфти на земята, святият Господен ден за почивка ще бъде почитан от всички народи под слънцето. **„И от новолуние до новолуние, и от събота до събота ще дохожда всяка твар да се покланя пред Мене, казва Господ“** (Исая 66:23).

Разбира се, евреите са почитали съботата по-дълго от всички други хора, поради което тя се свързва преди всичко с тях. Спазвайки я повече от 3500 години, вярващите в Бога са имали вътрешно прозрение за това, какво означава тя. Никъде не се казва, че съботата е еврейска била е установена още преди да съществуват евреи. Не е била създадена специално за тях и е била спазвана от много други.

„Старата еврейска събота“? Може да е стара, но не е еврейска.

15

Много искрени християни вярват, че преди закона, даден на Синай, спазването на съботата не е било задължител-

на заповед. Библията обаче доказва точно обратното.

В Изход 16 гл. се разказва за пътуването на евреите в пустинята след бягството им от фараона (до 15-я ден от втория месец, след като излезли от египетската земя (ст. 1). Законът е даден на Синай по-късно. **„Три месеца подир излизането на израилтяните из египетската земя, на същия ден дойдоха в Синайската пустиня“** (Изход 19:1).

И сега внимавайте в Изход 16 гл. четем, че хората били гладни и Бог им обещал да **„навали хляб от небето“**, като казал: **„... за да ги опитам дали ще ходят по закона Ми или не“**. Какъв закон? Дотогава в цялата библейска история за даването на закон все още не е споменато. Евреите е трябвало вече да са знаели закона, иначе Бог не би могъл да ги изпитва. **„И ще излизат людето всеки ден да събират колкото им трябва за деня...А на шестия ден нека сготвят внесеното, което да бъде два пъти, колкото събират всеки ден“** (Изход 16:4, 5). Защо хората е трябвало да събират два пъти повече манна на шестия ден? **„Тогаво Моисей им каза: Яжте това днес, защото е събота Господу днес няма да го намерите на полето. Шест дена ще го събирате, но седмия ден е събота, в нея няма да се намира“** (Изход 16:25, 26).

Някои израилтяни обаче излезли и в събота да събират манна акт, за който били порицани. **„Тогаво рече Господ на Моисей: Докога ще отказвате да пазите заповедите и законите Ми? Вижте, понеже Господ ви даде съботата, затова на шестия ден ви дава хляб за два дена. Седете всеки на мястото си. На седмия ден никой да не излиза от мястото. И тъй людето си почиваха на седмия ден“** (ст. 28-30).

Божият упрек **„Докога ще отказвате да пазите заповедите Ми и законите Ми“** показва, че тяхното неподчинение не е било ново явление. Въпросът **„докога“**, т.е. **„колко дълго“** означава, че това е било непрекъснат проблем. Израилтяните е трябвало вече да познават закона, в противен случай защо Бог ще ги наказва за постоянното му нарушение?

В 29 ст. четем: **„Господ ви даде съботата“**. Еврейската дума **„даде“** е употребена в минало време, в контраст със същата дума в същия стих, отнесена към храната: **„затова на шестия ден ви дава хляб“** (англ. пр.)... Очевидно съботата е била позната на евреите преди даването на закона на Синай. Извън всякакво съмнение е, че заповедта за съботата е съществувала и преди това знаменателно събитие и че евреите са знаели за нея много отдавна.

Или, казано накратко, 16 гл. от книгата Изход разкрива, че съботната институция е била позната преди даването на Божия закон на Синайската планина.

Еврейският теолог Мартин Бюбер отбелязва: **„Съботата не е представена за първи път дори в пустинята, където евреите са намидали манната. И тук тя е представена като нещо, вече е съществувало.“**

Мартин Лутер също признава, че съботната заповед е била известна преди Синай: **„Следователно, съботата е била преди появата на Моисеевия закон и е съществувала от началото на света. Имало е лично общуване с Бога, което е предпазвало истинската вяра. Хората са общували заедно и са посвещавали този ден на Бога.“**

„Людете си починаха на седмия ден“ (ст. 30). Никой не им е казал да почиват. Трябвало е само да не събират манна и да не напускат мястото си. Глаголът за почивка, използван в Изход 16 гл. **„шабат“**, се намира и в Битие

2:3, където се казва: „*Бог си почина на седмия ден*“. След тази първа събота същият глагол е използван отново във връзка със спазването на съботата. Още от шестдневното сътворение е било известно, че човекът трябва да почива в седмия ден.

В същия смисъл Бог решил да изпита Своите избрани люде, „**дали ще ходят по закона Ми или не**“ (ст. 4). И този изпит била съботата. Когато те не се подчинили, Божият упрек бил: „**Докога ще отказвате да пазите заповедите и законите Ми?**“ (ст. 28). Съобразяването със съботата символизиращо подчинението спрямо всичките Божии закони.

Този принцип се явява и в Новия завет: „**Защото, който опази целия закон, а съгреша в едно нещо, бива виновен във всичко. Понеже Онзи, Който е рекъл: „Не прелюбодействай“, рекъл е и: „Не убивай“, тъй че, ако не прелюбодействаш, а пък убиваш, станал си престъпник на закона**“ (Яков 2:10, 11).

Съгласно Изход 16 гл., ако човек нарушава съботната заповед, става „виновен във всичко“. Чрез съботата Бог изпробва своя избран народ дали спазва Неговия закон след освобождението от египетско робство. Това има смисъл, понеже от всички заповеди съботата най-ясно ни насочва към Исус Христос като Създател и Изкупител. Самият Исус е водел израилевите чеда през пустинята. Той ги е изпитвал дали спазват Неговия закон: „**Защото, братя пише апостол Павел, желая да знаете, че макар да са били бащите ни всички под облака и всички да са минали през морето, и в облака, и в морето всички да са били кръстени от Моисей, и всички да са яли от същата духовна храна, и всички да са пили от същото духовно питие, защото пиеха от една духовна канара, която ги придружаваше,**

и тая канара бе Христос“ (1Коринтяни 10:1-4). **„Ако Ме обичате, ще пазите Моите заповеди“** четем в Евангелието от Йоан 14:15. За древния Израел потвърждението на тази любов е била съботната заповед.

16

Когато приемем, че евреите са познавали Божия закон, включително и съботата, още преди Синай, трябва да се запитаме откъде са научили за нея? Отговорът преминава като фина нишка, вплетена в Стария и Новия завет, помагайки ни да ги съединим.

Когато за първи път се явил на Моисей и обещал избавление на уморените деца на Израел, Бог рекъл: **„Господ, Бог на бащите ви, Бог Авраамов, Бог Исааков и Яковов, Ме изпрати при вас. Това е името Ми довека и това е името Ми из род в род“**. От сътворението (в книгата Битие) до Синай (в Изход) Бог е същият Бог на бащите им Адонай Елохим. **“Той е същият вчера, днес и довека“** (Евреи 13:8). Патриархалните епизоди в Битие описват историята на Божиите верни онези, които Му се подчинявали, отбягвайки тънещия в езичество, идолопоклонство и фалшиви религии свят. Говорейки за Ной, когото Бог намерил за праведен (вж. Битие 7:1), или за Авраам, **„който повярва в Бога и това му се вмени за правда“** (Галатяни 3:6), Библията пази историите на патриархалното поклонение пред Бога, което включва и подчинение на Неговите заповеди.

Бог казал, че ще умножи потомството на Яков, понеже дядо му Авраам **„послуша гласа Ми и опази заръчването Ми, заповедите Ми, повеленията Ми и законите Ми“** (Битие 26:5). Какви всъщност са били те? Даването на тези заповеди, повеления и закони никога не е отбелязвано в

Битие, но поради послушанието на Авраам, Бог обещава да благослови Якововото потомство.

Още преди ослепителните светкавици на Синай, законът трябва да е бил известен. В противен случай през този период от 2000 г. не би съществувал стандарт за правилно и греховно. Дали през всички тези години Бог е разрешавал на хората да правят всичко, каквото им е доставяло удоволствие, без да ги е предупредил срещу злото? Как биха могли содомците или онези, които са загинали в потопа, да бъдат осъдени, ако не е съществувал закон срещу техните грехове? Библията казва, че **„грехът е беззаконие“** (1Йоаново 3:4). Следователно, ако не е имало закон, не би имало и грях.

В случая на Каин и Авел Бог казал на Каин: **„Ако правиш добро, не ще ли бъде прието? Но ако не правиш добро, грехът лежи на вратата“** (Битие 4:7). Разбира се, ако Каин не е знаел за Божия закон, не би могъл да знае и за греха. Както ап. Павел пише: **„чрез закона става само познаването на греха“** (Римляни 3:20).

Когато бил изкушаван от жената на Петефрий, Йосиф извикал: **„Как прочее да сторя аз това голямо зло и да съгреша пред Бога?“** (Битие 39:9). Откъде е знаел Йосиф, че прелюбодейството е „грех срещу Бога“, ако не е знаел Божия закон? **„Не бих познал греха“** казва ап. Павел, **освен чрез закона.**“ Преди унищожението на Содом и Гомор Господ казал на Авраам: **„Понеже викът на Содом и Гомор е силен и понеже грехът им е твърде тежък...“** (Битие 18:20). Какъв грях? Библията казва: **„Грях обаче не се вменява, когато няма закон“** (Римляни 5:13).

Пишейки за Лот в Содом и Гомор, ап. Петър казва: **„този праведен човек живееше между тях и измъчваше от ден на ден праведната си душа, като гледаше и слуша-**

ше незаконните им дела“ (2Петрово 2:8). Техните деяния нямало да бъдат незаконни, ако не е съществувал закон, който ги осъжда.

В една цивилизована страна трябва да съществува закон, преди някой да бъде наказан за нарушаването му. Бог би ли направил нещо по-малко? Ако не съществуваше закон, Бог не би наказвал, защото **„където няма закон, няма и престъпление“** (Римляни 4:15).

Какъв е Бог, че да унищожи света с потоп, или Содом и Гомор с огън, ако хората не са знаели, че съгрешават? И понеже самата Библия казва, че „само чрез закона идва познанието на греха“, законът трябва да е бил даден на хората много, много векове преди Синай.

17

Ако Божият закон е съществувал хилядолетия преди Синай, то защо Бог не го е дефинирал в Битие, както е направил това в Изход?

1. Битие не е книга за закона, но съдържа кратка информация за произхода на човечеството и за историята на почитането на Бога от Едем до Египет. Разказва се за поредицата от верни Божии последователи, от които накрая останало само едно семейство, покланяло се на Създателя през много поколения сред всеобщо отстъпничество.

2. Книгата Битие разкрива период от около 2000-годишна история в само 50 къси глави, т.е. по 40 години средно на всяка. Такова кратко представяне не оставя място за детайли. Битие например не споменава нищо и за бъдещата награда на праведните. Божиите хора в Битие не са ли се радвали в надеждата и в обещанията, които Господ предлага? Книгата Евреи говори за патриарсите: **„Всичките те умряха с вяра, тъй като не бяха получили**

изпълнението на обещанията... (Евреи 11:13). Казва се също, че тези древни хора *желали* „**едно по-добро отечество, сиреч небесното**“ (Евреи 11:16). Какви обещания и какво небесно отечество? Нито едно от тези обещания не са уточнени. Въпреки това патриарсите са ги приемали и с радост.

Евреите казват, че Авраам бил готов да пожертва Исаак, знаейки, че „**Бог може да възкресява и от мъртвите**“. Но откъде ли го е научил? Това не е записано в Битие.

3. Божият закон трябва да е бил така всеобщо познат, особено на Божиите последователи, че не е съществувала необходимост Святият Дух да вдъхновява Моисей да пише за това в Битие. Ето и начина, по който законът изведнъж се появява в Изход 16 гл.: „**Докога ще отказвате да пазите заповедите Ми и законите Ми?**“ (ст.28) без никакви обяснения какъв е законът или откъде идва. Текстът доказва, че той вече е бил познат и разбран. Битие не ни осведомява как Божият закон е бил разкрит и проповядван в древния свят. Когато направил завет с евреите, Бог не искал от тях да разгласяват нещо ново или нечувано дотогава. Вместо това, подобно на бащите им преди тях Ной, Аврам, Исаак и Яков, им било възложено да съхранят почитта и знанието за Бога, поругани от езичеството, идолопоклонството и фалшивите религии. В това познание е бил включен и Божият закон, а в самия му център била вкоренена съботата.

18

През целия патриаршален период няма точни сведения за спазването на седмия ден. Но не можем да намерим и строго формулирана заповед и срещу кражбата, убийствата, прелюбодейството или идолопоклонството от книгата

Второзаконие до 2Царе времето, обхващащо пътуването през пустинята, завземането на Ханаан, периода на съдиите, управлението на Саул, Давид и Соломон и разделянето на еврейското царство. И през всички тези векове не се споменава нищо за спазването на съботата. Но тогава вече е влязло в сила и смъртното наказание. От Исус Навин до Неемия почти 1000 години празникът Шатроразпъване също е бил спазван, без да е споменат нито веднъж. Мълчанието не доказва друго, освен това, че тези заповеди трябва да са били общоприета и общоизвестна истина.

Родоначалниците ни очевидно са знаели за седемдневната седмица. Безброй пъти в Битие се споменава за седемдневен период (Битие 7:4, 10, 8:10, 12). Сватбеното тържество на Яков е представено като „сватбарска седмица“ (**„Свърши сватбарската седмица с тази, и ще ти дам и другата за работата, която ще ми вършиш още седем години“** Битие 29:27). Показателен е и случаят с манната от Изход 16 гл.: **„Шест дена ще го събирате, но седмият ден е събота в нея няма да се намира.“** Ст. 26 доказва, че седемдневната седмица е била известна и с това, че съботата е била нейната кулминационна точка. Логично е всички патриарси да са почитали Бога, спазвайки съботата, както по-късно са я почитали и евреите, които са се покланяли на същия Бог съобразно същите закони.

Различна от всяка друга от десетте императива на Декалога (като забраната срещу прелюбодейството, убийството, кражбата), четвъртата заповед е единствената, специално посочена преди Синай. След нарушаването на святия ден от израилтяните Бог ги пита: **„Докога ще отказвате да пазите заповедите Ми?“** (ст. 28).

Периодът между края на творческата седмица и Синай

е разграничен чрез препоръката да се почива в седмия ден, който е събота. В Битие 2 гл. сътворението завършва, когато самият Бог „Си почива“ на седмия ден. А от Изход 16 гл. (все още преди Синай!) разбираме, че Божиите люде също са почивали в седмия ден. Бог дава пример при сътворението и евреите следват този пример в пустинята. Като символ на сътворението, съботата със сигурност е била позната и почитана от верните Божии чеда. Създадена по време на сътворението, за да означава това събитие, нима съботата е била скривана нарочно цели 2000 години само за да се яви изведнъж, без предупреждение в книгата Изход, с цел да впримчи евреите чрез престъпването ѝ? Дали Бог не е имал през всички тези векове символ на Своята творческа и изкупителна мощ? Древните хора не са ли били благословени със седмична почивка?

През двете хиляди години до новата ера изборният от Бога народ евреите е спазвал съботата. Но през следващите 2000 г. християните я занемарили. Какво ли е ставало обаче по време на онези първи 2000 г. на земята? Възможно ли е тогава хората да не са знаели нищо за Божия свят ден? Възможно ли е Бог да не им го е открил?

19

Представете си Синайската планина един ад от пламъци и дим „защото Господ слезе в огън на нея“ (Изход 19:18). Докато светкавици трещели, сякаш небето щяло да рухне, небесната слава проблясвала в него. Израилтяните се струпали, разтреперани, когато Бог изрекъл десетте заповеди. „**Ти ни говори, а ние ще слушаме, но Бог да не**

ни говори, за да не умрем“ (Изход 20:19) помолили те Моисей.

Ако израилтяните са знаели за Божия закон, включително и за съботата, защото тогава е била необходима тази изява на Бога при Синай?

Безброй пъти Бог е обещавал, че ще направи от тях велик и многоброен народ: **„И с него ще утвърдя завета Си за вечен завет, който ще бъде и за потомството му след него“** (Битие 17:19). Той изпълнил това Свое обещание с израилевите чеда при Синай. Въпреки това те останали близо 4 века в светотатствената нечистота на най-идолопоклонническата култура на древния Изток.

Едва Божият глас от Синай заглъхнал в ушите им, и те отново се поклонили на своя идол – златното теле! Това животно било почитано като божество в Египет, което обяснява защо въпреки заповедта, предупреждаваща срещу правенето и поклонението на идоли (Изход 20:4), израилтяните пеели: **„Тия са боговете ти, о, Израилю, които те изведоха из египетската земя“** (Изход 32:4). Ако те все още са били дотолкова повлияни от своето предишно обкръжение, за да изпаднат в подобно грубо идолопоклонство след тази мощна изява на Бога в Синай, чудно ли е, че изявявайки закона Си на Израил, Бог търпеливо е подсказвал необходимостта да се подчинят на Неговите десет заповеди?

Те не са били представени за първи път на Синай. Законът е съществувал и преди това. При Синай той е бил формулиран като завет между Бога и народа на Израил. **„И Той ви изяви завета Си** казва Моисей, **Който ви заповяда да вършите, сиреч десетте заповеди, и написа ги на две каменни плочи“** (Второзаконие 4:13).

За нещастие златното теле бързо унищожило жела-

нието им да спазват този свещен завет (Изход 32 гл.). Но пренебрегването на закона носи само смърт, поради което Бог промислил жертвената служба в светилището веднага след като дал Декалога. Тази щателно изработена система, основаваща се на жертвените приноси, насочвала грешника към неговата единствена надежда за спасение Месия истинската Жертва (представена чрез смъртта на животни) и истинския Застъпник в лицето на левитското духовенство. Защото **„не е възможно кръв от юнци и козли да отмачне греховете“** (Евреи 10:4). Самият Исус е дал живота Си **„истинският Божи Агнец, Който носи греха на света“** (Йоан 1:29). И в Стария, и в Новия завет Божият закон открива греха. **„Не бих познал греха пише ап. Павел, освен чрез закона“** (Римляни 7:7). Грехът може да бъде простен единствено чрез заместническата смърт на Христос.

При Синай десетте заповеди били повторени на израилтяните като част от Божия завет с тях. И там, в центъра, била заповедта за седмия ден съботата, определена за знак между Бога и Неговия народ. **„Прочее израилтяните да пазят съботата, като я празнуват във всичките си поколения като вечен завет. Тя е знак между Мене и израилтяните завинаги, защото в шест дена направи Бог небето и земята, а на седмия ден си почина и се успокои“** (Изход 31:16, 17).

Произходът на съботата не е свързан със Синай, а със сътворението на Земята. Не съблюдаването ѝ прави израилтяните народ, избран от Бога. Те са спазвали съботата по-скоро като знак, че се покланят на истинския Бог, на Онзи, Който е създал небето и земята за шест дни. Съботата не е дадена при Синай за евреите. Тя съществува от

сътворението на света като знак, че Бог е Създателят. Понеже е почитал Създателя, Израил е спазвал и Неговата събота.

20

Освен седмия ден (съботата) и други церемониални съботи са били дадени на евреите като част от годишните празници Пасха, Петдесетница и Шатроразпъване (Левит 23 гл.). За разлика от седмичната събота, с която се почита сътворението, тези съботи са били свързани с еврейското присъствие в Ханаанската земя и са били нещо различно от седмия ден. В стих 38 са наречени „Господните съботи“. По какъв начин са били разграничавани от седмичната събота?

Първо: Самият Бог е поставил границата. Когато е представил на евреите празниците, съборите, новолунията и съботите, които е трябвало да съблюдават, Той е казал: **„Тези са празниците, в които да свиквате свети събрания, освен Господните съботи“** (Левит 23:37, 38). Какви са тези „Господни съботи“? Книгата Изход казва: **„... седмият ден е съботата на Господа, твоя Бог“** (Изход 20:10). Следователно самият Бог разграничава съботата, свързана със сътворението, от церемониалните съботи, обвързани с жертвената система, с празниците, събранията и новолунията.

Седмият ден съботата, основан в края на творческата седмица, е съществувал много преди евреите и преди Синай, докато другите съботи не. Те са били дадени на евреите като предназначени специално за тях.

Заповедта, отнасяща се до спазването на седмия ден, е записана от самия Бог на каменни плочи, които са били

поставени в ковчега на завета (Второзаконие 10:2-5). Заповедите относно другите съботи са написани от Моисей върху пергамент, който е бил поставен извън ковчега, отделно от десетте заповеди.

Несъмнено голямата разлика между седмия ден „съботата на Господа“ и съботите на израилските празници е, че Господнята събота не е била въведена като символ на Христовото служене, подобно на другите съботи. Почти всички християни ще се съгласят, че при Исусовата смърт, когато „**завесата на храма се раздра на две отгоре додолу**“ (Матей 27:51), жертвената система на древния Израил, включваща празниците, новолунията и церемониалните съботи, е била прекратена. Тя срещнала своето изпълнение в Христос. Седмият ден не служи за същата обредна цел, както другите съботни дни. „Четвъртата заповед от Декалога пише Уолтър Чентри не ни насочва към Христос като Негов символ, но представя творението и Господнята почивка.“

Съботата не би могла да бъде символ на Христовата смърт, защото (също както брака и за разлика от жертвената система) е била установена преди грехопадението, т.е. преди да е била нужна жертвата на Христос. Тя не е създадена, за да насочва човека към кръста. Не придобива своето значение на кръста, също както и бракът, който е символ на Христовата връзка с църквата (Матей 25:1-12 и Откровение 19:7, 9). Съботата като вечен паметник на Божието сътворение е нещо различно от жертвената система от новолунията и от съботните празници, свързани с еврейската служба в светилището. За разлика от седмия ден, всички те са символи на Христовата смърт и на Неговото служене за грешния свят (виж Евреи 7-9 гл.).

21

От установяването на завета при Синай до разпръскването на евреите от римляните в I век преди Христа, седмият ден е пулсирал всяка седмица в сърцата на израилтяните. Съобразяването със съботата е било изпитание за тяхната вярност към всички заповеди както показва случаят с манната. Те били предупредени срушу нарушаването на съботната заповед: **„Но ако не ме послушате да освещанате съботния ден и да не носите товар, нито да влизате с такъв през ерусалимските порти в съботен ден, тогава ще запалят огън в портите му, който ще пояде ерусалимските палати и няма да угасне“** (Еремия 17:27). Бог открива на евреите, че ако Му се подчиняват, Той ще им даде всички благословения, които им е обещал (Еремия 17:24-26 и Второзаконие 28 гл.).

Конструктивно погледнато, съботата оформя центъра на десетте заповеди. Четвъртата заповед се състои от 55 еврейски думи и се намира между 67-те думи на първите три заповеди и 41-та на последните шест. Жак Дукан виден богослов, занимаващ се с изследването на Стария завет, пише: „Съботната заповед съдържа повече от половината думи на Декалога и се намира в средата му.“ Центърът на закона е в четвъртата заповед, което в известен смисъл определя нейното значение по отношение на останалите девет.

Тя е поставена в сърцето на десетте заповеди: между първите три, които определят взаимоотношенията на човека с Бога: **„Да възлюбиш Господа, твоя Бог с цялото си сърце, с цялата си душа и с всичкия си ум“** и последните шест, отнасящи се до връзката на човек с човека: **„Да възлюбиш ближния си като себе си“** (Матей 22:37, 39). Съботата функционира като мост между двете велики

Христови заповеди. Рой Бренсън пише: „Съботата е като арка, която свързва в единство структурата на закона. Центрирана между посвещението на Бога и дълга към ближния, съботната заповед е опорната точка и на двете каменни плочи“. В известен смисъл тя свързва небето със земята.

Четвъртата заповед обяснява защо трябва да се подчиняваме на другите девет. Не бива да имаме други богове, освен истинския Бог, тъй като според четвъртата заповед Той е нашият Творец. Бог ни е създал и заслужава нашето поклонение, затова не бива да използваме Неговото име напразно. Следователно никоя от първите три заповеди, която се занимава с отношението между човека и Бога, няма своя дълбочинен смисъл, ако не разберем връзката ѝ с четвъртата заповед.

Другите шест заповеди: да почитаме родителите си, да не крадем, да не прелюбодействаме и т. н. фокусират вниманието ни върху междуличовешките отношения. Понеже всички сме деца на един Баща - Бог, което е представено в четвъртата заповед, задължени сме да се отнасяме един към друг с уважение. Ако бяхме се появили в резултат на случайност, тогава кой морален закон би ни обвързал да се отнасяме с уважение един към друг? Няма такъв! Именно изводът от четвъртата заповед прави подчинението на последните шест императива така значимо.

Съботата винаги е играла особено важна роля във вярата на старозаветните хора. Еврейският есеист Ахад Хаам пише: „Човек може да каже, без да преувеличава, че колкото усърдно Израел е спазвал съботата, толкова повече съботата го е пазила“.

Днес всички християни дори най-агресивните противници на съботата са съгласни, че евреите са спазвали

седмия ден. Но как стои въпросът за съвременното християнство? Каква роля има съботата за новозаветните вярващи, които приемат спасението по благодат, а не чрез дела? Какви са съботните им задължения?

СЪБОТАТА Е СЪЗДАДЕНА ЗА ЧОВЕКА

22

Един ветровит съботен следобед вдовица събираше изсъхнали листа. Нейният съсед, адвентист от седмия ден, се облегна върху бялата дървена ограда, която ги разделяше. „Не знаеш ли каза той, без да я поздрави, че днес не би трябвало да работиш? Днес е Господнята събота.“

Вдовицата го погледна, после, съсредоточавайки се върху думите му, се усмихна и рече: „Но Исус е лекувал в събота“.

„О каза той, втора грешка не раздавай правосъдие!“

Тази история, разказана от известен евангелист, изразява едно широко разпространено схващане. Изглежда, адвентистите от седмия ден са повече заети със закона и съботата, отколкото с Исус. Често им се случва да правят съботата, а не Исус свой Спасител. Понякога действат така, сякаш спасението им зависи само от спазването на седмия ден. Но в съботата Исус трябва да бъде разкриван, а не скрит. Тази истина се изплъзва от ума на някои ад-

вентисти. В събота Исус изцелил един просяк, сляп по рождение. „**А пък отвек** възкликнал онзи, чийто очи се изпълнили със светлина **не се е чуло да е отворил някой очи на слепороден човек**“ (Йоан 9:32). Сега фарисеите имали други грижи.

„**Този човек не е от Бога**- настоявали те, **защото не пази съботата**“ (Йоан 9:16). Заети със светостта на седмия ден, те пропуснали Онзи, Който го е осветил.

Около сто хиляди съботи по-късно, когато някои адвентисти срещнат други християни, не питат: „Какво Исус е направил в твоя живот?“ или „Не ли прекрасно това, което Исус е направил за нас?“ Вместо това веднага задават въпроса: „Защо вие не спазвате съботата?“ Питам се, колко ли християни са отхвърлили съботата заради адвентисти от седмия ден, които се държат така, сякаш те са осветили този ден, а не Исус Христос, техният Спасител?

Съботата е важна, но не е по-важна от Исус. Без Него тя е само един от дните на седмицата. Без Исус спазващите съботата ще се уподобят на фарисеите, описани вярно от Евангелието, или на човека от споменатия евангелски анекдот.

23

От първите думи на Битие 1:1 до почти последните на Откровение 22:20, Библията разказва за Исус Христос. Първата книга се занимава със сътворението на света, а последната със спасението при Второто пришествие. Двете теми са обединени от съботата. Остатъкът от Библията между Битие и Откровение говори за Исус.

Никъде Божият Син не е така добре разкрит, както в евангелията. Това са забележителни истории, разказващи как Господ е живял сред хората и е понесъл греховете им.

„И Словото стана плът, и пребиваваше сред нас“ (Йоан 1:14), като **„сияние на Божията слава“** (виж Евреи 1:3). Исус е дошъл да разкрие Бога пред света, който отдавна Го бил изгубил от погледа си. Когато ап. Филип поискал да види Бог Отец, Исус му отговорил: **„Толкова време съм с вас и не познаваш ли Ме, Филипе? Който е видял Мене, видял е Отца“** (Йоан 14:9).

Исус е **„равен на Бога“**, четем във Филипяни 2:6. Той е най-великата Божия изява, на която светът някога е бил свидетел. Самият Бог е бил разпънат на кръста, понасяйки възмездието за нашите грехове, което Той не заслужава, за да имаме ние Неговата праведност и слава, които не заслужаваме (2Коринтяни 5:17-21).

Исус е източникът на светлина, живот и сила Онзи, в Който **„живеем, движим се и съществуваме“** (Деяния 17:28), **„чрез Когото бе създадено всичко и чрез Него всичко се сплотява“** (Колосяни 1:16, 17). В контраст с великите личности на човешката история, които са прекарвали живота си в търсене на истината и които са претендирали, че я познават, Исус Христос заявява: **„Аз съм истината“** (Йоан 14:6). Исус Христос, **„истинската светлина, която огрява всеки човек“**, е дошъл на света“ (Йоан 1:9). Това е изворът, от който трябва да черпим истина и светлина. Той е и истината, и светлината.

Затова, търсейки същината на истината за съботата, която се отнася и за християните днес, първо трябва да търсим Исус. Какво е казал Той за съботата и какво е направил, когато е бил с нас в плът? Каква е Неговата заповед и какъв е бил примерът Му?

Сам Исус се е нарекъл **„Господар на съботата“** (Марк 2: 28), така че от Него най-добре бихме могли да научим какво Бог изисква за Своя свят ден.

24

Няколко седмици след като станах вярващ, се конфронтирах по въпроса за седмия ден с мои приятели от друга християнска деноминация. Търсейки изход, попитах приятел евангелист дали според него човек има право да игнорира съботата. „Разбира се отговори той уверено, Исус е отменил 10-те заповеди.“

Дори като току-що новороден християнин не бях убеден, че той е прав. И вярвам, че вие също едва ли се чудите защо. И един бегъл поглед към казаното от Исус Христос относно моралния закон показва, че Той не е променил, нито е премахнал 10-те Божии заповеди, а само е разширил и задълбочил разбирането за тях. Когато казва, че сме склонни да се гневим **„на брата си без причина“** (Матей 5:22), Исус твърди, че човек по естество нарушава заповедта **„Не убивай“**. Казва също, **„че всеки, който гледа жена, за да я пожелае, вече е прелюбодействал с нея в сърцето си“** (ст. 28). Би ли могъл някой да твърди, че тези стихове звучат като отмяна на 10-те заповеди? Христос е заявил: **„Да не мислите, че съм дошъл да разруша закона или пророците? Не съм дошъл да разруша, но да изпълня“** (Матей 5:17).

Някои спорят, че Исус е свел десетте заповеди до две: **„Да възлюбиш Господа, твоя Бог, с цялото си сърце, с цялата си душа и с всичкия си ум“** и **„Да възлюбиш ближния си както себе си“** (Матей 22:37, 39).

Нима Исус би одобрил факта, Неговите последователи от времето на Новия завет да се покланят на идоли, да имат други богове, освен Него, и да изговарят името Му напразно, докато Го обичат с цялото си сърце, душа и ум? Мислел ли е Исус, че християните имат право да ограбят

съседа си, да го убият, да прелюбодействат с жена му, да пожелават имота му, обичайки го както себе си? Разбира се, че не! В тези два императива Исус е обобщил чрез два велики принципа всичките десет Божии заповеди любовта към Бога, изразена в първите четири неизменими заповеди, и любовта към човека, изявена в последните шест. Апостол Йоан ги разглежда по друг начин: **„Ето що е любов към Бога: да пазим Неговите заповеди“** (1Йоаново 5:3).

Исус Христос предупреждава, че много хора, които се мислят за християни, няма да влязат в небесното царство, защото не са изпълнили волята на Своя Отец: **„Тогаваше им заявя: Аз никога не съм ви познавал! Махнете се от Мене вие, които вършите беззаконие“** (Матей 7:23). Ако Исус е премахнал закона, защо би трябвало да ни предупреждава срещу БЕЗЗАКОНИЕТО?

Гръцката дума, която Матей използва за беззаконие, е същата, използвана и от Йоан в 1Йоаново 3:4: **„Всеки, който върши грях, върши и беззаконие, защото грехът е беззаконие“**. Как би могъл Исус да предупреждава против греха по този драстичен начин: **„Ако дясното ти око те съблазнява, извади го“** (Матей 5:29), ако е дошъл да премахне закона, който посочва греха? В такъв случай Той не би могъл да ни обвинява в беззаконие, защото няма закон. Христос не е премахнал десетте заповеди. Грехът е, който Го е приковал на кръста. Защо тогава Неговата смърт да разрешава на християните да продължават да живеят в греха, особено когато **„Той показа, че ще се яви да понесе греховете“** (1Йоаново 3:5). Божията благодат е прощение на греховете, а не разрешително те да се практикуват. Може ли сериозен християнин да вярва, че заради кръста може да използва Божият име напразно,

да се покланя на идоли, да краде, да убива или да не зачита родителите си?

Независимо от своята искреност моят приятел наистина мислеше за вярно това, което каза. Той смяташе, че Исус е отменил само съботната заповед, а не всичките десет. Колко често в опита си да заобиколят четвъртата заповед християните анулират и десетте, без сами да разбират това.

Питам се какъв би бил отговорът на моя приятел евангелист, ако го запитам: „Тогава мога ли да имам жена ти тази вечер?“

Едва ли би ми отговорил „Разбира се, Исус е премахнал десетте заповеди.“

25

Когато Исус е дошъл на земята и е станал човек, Израел е бил под властта на велики сили в Близкия изток. Въпреки обещанията на пророците, че нацията ще триумфира славно над враговете си, евреите били поробвани от различни народи. Четейки пророчествата, еврейските лидери разбрали една от причините Израел да не види обещаната слава била, че техните бащи не са освещавали съботата. И решили да не повтарят тяхната грешка.

Уолтър Херълсън отбелязва: „Еврейската Библия не предлага подробности относно това, какво човек трябва да прави в събота“. Тази неяснота не се отнася само за четвъртата заповед, а и за други религиозни въпроси. В отговор равините развили обширен закон за всеки аспект от юдейската религия, включително и за съботата.

От векове учените не се решавали да напишат тези закони, да не би израилтяните започнат да се отнасят към тях като към Свещеното писание. Но предписанията станали толкова много, че се наложило да ги запишат.

Тези систематизирани закони били прибавени към Талмуда в колекция от 63 книги или „трактати“ за еврейския живот. Двата трактата „Съботата“ и „Ерубин“ се занимават специално със седмия ден. Трактатът за съботата е най-дълъг.

Както показва Талмудът, евреите обичали съботата и я възприемали като „наслада“, четем в Исаия 58:13. За нещастие, спазвайки я само формално, те затънали в безкраен низ от подробности и абсурди.

Например те не си позволявали да изстискат плод и да изпият от него сока в събота, а дори и ако сокът излизал сам, е било забранено да се използва. В събота мъртъв човек можело да се помаже и измие дотолкова, че частите на тялото му да не се местят. Ако, обаче хляб или дете се поставели върху него, можело да бъде преместен, но само в пределите на дома. Ако елен се заблуди и влезе в къща, незаконно е било за един човек (но не и за двама!?) да го хване и изведе навън. Не се разрешавало на юдеите да претърсват дрехата си за паразити в събота. Не бивало да се яде яйце, снесено в събота. Не трябвало да се носи камък в събота, но би могло да се носи дете, което държи камък. На базата на един стих от Второзаконие равините забранявали 39 вида работа в събота (сеитба, оран, жетва, ходене на лов, месене, печене, точене, пране и т.н.).

Тези правила, развити през вековете, били систематизирани през V век от н. е. Кои от тях са били актуални за времето на Исус Христос е трудно да се определи. Това, което може да се твърди е, че тогава съботата е била сведена до формалност и е била обременена със създадени от човека правила, така че фарисеите тотално изгубили представа не само за значението ѝ, но също и за своя Господ.

26

Гръцката дума „sabbaton“ се появява 67 пъти в Новия завет със значение „събота“ и „седмица“. 56 от тези 67 пъти тя се намира в евангелията и от тях 50 се отнасят до съботата. По този начин като цяло за седмия ден е писано много повече в евангелията, отколкото в останалата част от Новия завет.

Този момент не бива да се пропуска. Евангелията са не само исторически книги, въпреки че съдържат история, нито са само биографии на Исус, въпреки че съдържат Неговата биография. По-скоро те са „теологични ръководства за ранната църква“, използвани да подкрепят християнството и да обяснят ученията му.

Отменя ли Исус Христос съботата в евангелията? Въвежда ли друг свят ден или учи хората как да я спазват?

Още в началото на евангелските доклади става ясно, че самият Христос е спазвал съботата. **„И дойде в Назарет, дете беше отхранен, и по обичая си влезе в синагогата един съботен ден и стана да чете“** (Лука 4:16). Това е един от многобройните стихове, в който виждаме Богочовека в синагогата в събота **„по обичая Му“**. Очевидно е, че Той е почитал съботата.

На този аргумент често противопоставят факта, че Той е спазвал съботата само защото е бил по майчина линия евреин и затова Неговият пример не се отнасял до християните. Но съботата, както открива Библията, не е еврейска институция. Този ден от сътворението на света няма нищо общо с евреите. Той с векове и хилядолетия изпреварва появата им като нация. Следователно Исус е почитал съботата не защото е бил евреин, а защото това е заповед на Бога. Той заявява: **„Аз опазих заповедите на Отца Си“** (Йоан 15:10).

Ако Исус бе живял в римокатолическа Ирландия, вместо в еврейска Палестина, Той пак би спазвал седмия ден така, както би спазвал заповедта, забраняваща да се убива. Защо? Защото, ако би нарушил някоя от Божиите заповеди, включително и четвъртата, Той би съгрешил. И ако бе съгрешил, никога нямаше да бъде **„Агнец без недостатък и пречист“** (1Петрово 1:19). **„Господ за нас направи грешен Онзи, Който не е знаел грях, за да станем ние чрез Него праведни пред Бога“** (2Коринтяни 5:21). Ако Исус бе нарушил четвъртата заповед, или която и да е друга, не би могъл да бъде нашият съвършен Заместник. Вместо това Той самият би имал нужда от Спасител.

Исус е спазвал съботата по същата причина, поради която е спазвал и заповедта, забраняваща прелюбодейството. Не защото са „специфично еврейски“, (те са общочовешки!), но защото нарушаването им би било грях, а Исус никога и в нищо не е съгрешил.

И така, Той е спазвал съботата не само на земята като човек в плът, но и като Бог и Създател. В Битие 2:2 четем: **„На седмия ден, като свърши Бог делата, които беше създал, почива си от всичките дела, които беше създал.“**

Свещеното писание представя Исус Христос, спазващ съботата, и като Създател, и като Спасител. Интересен е фактът, че темите на сътворението и на изкуплението се намират заедно единствено в съботната заповед.

27

В новозаветните Писания съботата обикновено се появява в контекста на противоречие между Исус и фарисеите, обвиняващи Го в нарушаването ѝ. Един конфликт, записан от трима евангелисти (Матей 12:1-8; Марк 2:23-28; Лука 6:1-5), се отнася за учениците, които си откъснали

по няколко житни класове, за да се нахранят, **„като ги стриваха с ръце“** в събота.

„Виж казали фарисеите на Исус Твоите ученици вършат, каквото не е позволено в събота!“ (Матей 12:2).

Всъщност каква заповед е била нарушена? На евреите е било разрешено да късат класове от полето (Второзаконие 23:25) и нищо в Библията не забранява това действие в съботен ден.

„Можете основно да претърсите Тора, ако решите, и пак ще ви бъде трудно да разберете какво точно от закона са нарушили учениците“ пише Д. А. Карсон. Съществуваха са библейски ограничения за жътвата и за приготвянето на храна в съботен ден. Но учениците не са били фермери, нито неверници, които се опитват да се изплъзнат от предписанията на равините. Просто са били гладни хора, които са се хранели и в събота. Въпросът не е дали са нарушили библейската заповед, а че са пренебрегнали създадените от човешките правила .

Исус отговорил, като пояснил случая с примера на цар Давид. С хората си той изял **„присъствените хлябове, които не е позволено никому да яде“** (Марк 2:26). С други думи, „ако е било правилно за Давид и неговите придружители да ядат от присъствените хлябове, принадлежащи на свещениците, колко повече гладните ученици, можели да нарушат човешките правила за святата събота“ пише Уолтър Спеч.

Тогава Исус обобщил значението на съботата в разрез на смисъла, който фарисеите влагали в нея: **„Съботата е направена за човека, а не човекът за съботата“** (Марк 2:27).

Водителите на Израил така обременили деня с човешки забрани, че хората се чувствали ограничени, вместо

свободни. Тогава вместо да бъде наслада, радост и благословение, за какъвто бил определен, денят станал такова бреме, че не се разрешавало дори да си откъснеш малко зърно, за да се нахраниш, ако си гладен.

„**Ако бихте знаели, що значи тая дума** казал Исус на фарисеите **милост искам, а не жертва, не бихте осъдили невинните**“ (Матей 12:7). Обсебени от своите незначителни правила, фарисеите пренебрегвали по-важните въпроси от закона като: справедливостта, милостта и вярата. С намерението да защитят светостта на съботата и да я направят удоволствие, те я осквернявали и унищожавали, понеже самите правила за тях изчерпвали целия ѝ смисъл.

Отстоявайки Божествената Си власт, Исус Христос казал: „**Човешкият Син е Господар на съботата**“ (Лука 6:5). Като Създател и Изкупител Бог има последната дума. Като Единствения, сътворил всичко, включително и съботата (Колосяни 1:16), Исус е неин Господар (Битие 2:2). Негова особена привилегия е, а не на фарисеите или на законниците, да определят какво да бъде разрешено в Божия свят ден.

Исус се е стараел да отклони евреите от фарисейското законничество по отношение на съботата, а не от самата събота като Божия заповед. И не би ли си навлякъл презрението на равините, ако е имал намерението да я отменя?

Никъде в тази история Христос дори не намеква, че денят ще се променя. Въпросът е не *кой* ден да се спазва (съвсем очевидно това е седмият ден), но *как* да се спазва? Всъщност за първия ден от седмицата тук изобщо не се споменава.

Евреите разбирали много точно значението на съботата, представена чрез спасението, издействано от Месия. „Еврейските закони пише Теодор Фрайдман дават глас на идеята, че съботата е предвкусане на живота, който ще дойде“. Подобно изказване е най-сигурното доказателство за това, колко дълбоки са корените на тази нация в ранната равинска литература. В резултат от споменатото разбиране учените равини решили, че каквото не може да се прави в месиянския свят, който ще дойде, не бивало да се прави и в събота.

В едно равинско училище например учили, че не е редно човек да претърсва дрехата си за паразити в събота, защото, ако има такива, ще трябва да се убият, а това не може да става в света, който ще дойде. Защото няма да има нито болести, нито смърт в бъдещия свят. Евреите не бивало да оплакват мъртвец в събота, нито да ходят на погребения или на посещения при болни. И така, щом няма да има болести в света, който ще дойде, не бивало да има и лекуване. Вероятно това схващане е мотивирало несъгласието на фарисеите с Исусовото лекуване в събота. Както в случая с късането на класове, така няма и библийска заповед, забраняваща лечението в събота. Чрез думите и делата Си Исус Христос възстановява действителния смисъл на съботата.

„Позволено ли е в събота пита Той фарисеите **да се прави добро или да се прави зло? Да се спаси ли живот или да се погуби?“** (Марк 3:4). В друга събота, след като излекувал човек от воднянка, Исус попитал обвинителите Си: **„Ако падне оселът или волът на някого от вас в кладенец, не щеше ли той начаса да го извлече в съботен ден?“** (Лука 14:5). Когато бил обвиняван от религиозните водители за изцелението на една жена в събота, Исус им

отговорил: „**Лицемери! В събота не отвързва ли всеки от вас вола или осела си от яслите и не го ли завежда да го напои? А тая, като е Аврамова дъщеря, която Сатана е държал цели 18 години, не трябваше ли да бъде развързана от тая връзка в съботен ден?**“ (Лука 13:15, 16).

Всички изцеления, които Исус е правел в събота, показват, че Той не я е отменил, но е хвърлял светлина относно нейното значение и правилно спазване.

Понеже съботата предвижда очакваното изкупление, няма по-подходящо време да се изяви копнежът за свободата и възстановяването, обещани в Божието спасение. Какво по-добро време за предвкусване на окончателното избавление. Съботата е най-подходящият символ и ден за изцеляването на болни.

Било е събота, когато Исус публично е обявил Своята мисия. Той казал: „**Духът на Господа е на Мене, защото ме е помазал да благовествам на сиромасите. Пратил ме е да проглася освобождение на пленниците и прогледване на слепите. Да проглася благоприятната Господня година**“ (Лука 4:18, 19).

Той никога не е поставял под въпрос валидността на деня. Не е лекувал в събота, за да накара хората да я изоставят. Не е споменавал за друг ден, а още по-малко за първия ден от седмицата, в нито едно от Своите съботни изцеления. Не е нарушавал съботата, като е лекувал. Яков Джервил пише: “Исус не влиза в конфликт със закона по отношение на четвъртата заповед. Лука е записал не по-малко от четири спора върху този проблем, загрижен да разкрие, че Господ е действал в пълно съгласие с Декалога и че еврейските водачи не биха могли да повдигнат никакви основателни възражения“. Нищо, което Исус е направил или казал, не обезсмисля задължението да се спазва

четвъртата заповед на Бога наред с всички останали.

След като Светият Дух вдъхновява писателите на евангелията да отделят внимание на споровете за съботата и на Исусовите поучения относно правилното ѝ освещаване, това ни насочва към значението ѝ за църквата. Христовите думи го доказват. Предупреждавайки учениците за обсадата на Ерусалим (която щяла да бъде около 40 години след Неговото разпятие и възнесение), Исус казва: **„Молете се да не се случи бягането ви зиме или в съботен ден“** (Матей 24:20).

Много спекулации са се правили във връзка с това предупреждение. Някои предполагат, че вратите на Ерусалим са били затваряни в събота, което според тях е предизвикало Христовата препоръка към последователите Му да се молят бягството им да не бъде в съботен ден. В ст. 16 обаче Исус казва: **„Ония, които са в Юдея, нека бягат по планините“**. Затварянето на ерусалимските градски порти за тях следователно нямало значение. И все пак предупреждението на Исус се е отнасяло и за тях. Каквито и да са били мотивите Му, Неговите думи безспорно показват, че Господ очаква последователите Му да почитат съботата.

Затова не е чудно, че Д.А.Карсон въпреки споровете около неделното поклонение признава: „През цялото Исусово служене няма дори и намек за замяна на съботата с първия ден от седмицата“.

Думите на Исус Христос в Матей 24 гл., както и навсякъде в Евангелието, говорят, че Той не е заменил съботата с първия ден на седмицата и че дори никъде не споменава за неделята, първия ден. Така че повече от явно е: не Той е направил промяната.

29

Много християни вярват, че първият ден от седмицата е бил избран „за възпоменание на великото спасително събитие в историята – смъртта и възкресението на Христос“ (Карсон, „Съботата – Господният ден“). Ако погледнем към Новия завет, ще разберем дали първият ден – неделята – е заместил съботата или е служил за ознаменуване на възкресението.

Евангелието от Марк отбелязва първия ден от седмицата само два пъти: **„А когато се мина съботата, Мария Магдалина, Мария Якововата майка, и Саломия купиха аромати, за да дойдат и Го помажат. И в първия ден от седмицата дохождат на гроба много рано, когато изгря слънцето...“** **„И като възкръсна рано в първия ден на седмицата, Исус се яви първо на Мария Магдалина, от която бе изгонил седем бяса“** (Марк 16:1, 2, 9).

Утрото на първия ден от седмицата, когато Исус е възкръснал, е неделя. Евангелието на Марк, написано около 25 г. след разпятието, дори не загатва неделята да е заменила съботата. Марк споменава първия ден, противопоставяйки го на съботата. Казва, че съботата е преминала, преди да започне първият ден от седмицата.

Евангелието от Матей твърди същото за първия ден: **„А като се мина съботата, на първия ден от седмицата дойдоха Мария Магдалина и другата Мария да видят гроба“** (Матей 28:1). Това е всичко, което Матей споменава за неделята. Неговото Евангелие е било най-популярното за ранната църква и най-често се цитира от ранните християнски писатели. Матей не споменава нищо за промяна на съботата, въпреки че пише това Евангелие в късните 60-80 г. след Христа.

Лука казва, че след разпятието „жените си почиваха в събота според заповедта. И като се върнаха, приготвиха аромати и миро“ (Лука 23:56). „А в първия ден на седмицата, сутринта рано, жените дойдоха на гроба, носещи ароматите, които бяха приготвили“ (Лука 24:1). Тези последователи на Исус никога не са били учени да пренебрегват седмия ден и, както Лука отбелязва, те го съблюдавали. Лука е писал по същото време, когато и Матей. И никъде не загатва първият ден да е заменил седмия.

Ето какво казва ап. Йоан за неделата: „**В първия ден на седмицата Мария Магдалина дохожда на гроба сутринта, като беше още тъмно, и вижда, че камъкът е вдигнат от гроба**“ (Йоан 20:1). Също както и в другите евангелия, Йоан не нарича първия ден „свят“, нито „осветен“, или „Господен“. Отбелязва го само като част от хронологията на Христовата смърт и възкресение. Йоан продължава: „**А вечерта на същия ден, първият на седмицата, когато вратата на стаята, където бяха учениците, беше заключена поради страха от юдеите, Исус дойде, застана посред, и каза им: Мир вам!**“ (Йоан 20:19). Този стих често се използва, за да се насърчи неделното богослужение, макар нищо да не се споменава за поклонение в чест на Исусовото възкресение. Отбелязва се само, че учениците са се събрали зад заключените врати “поради страха от юдеите“. Зад заключени от страх врати едва ли би имало тържествено богослужение! Без свидетелството на Мария тези изплашени и обезверени ученици не биха знаели, че техният Господ е възкръснал. Докато Той не се появил, показвайки им „ръцете и ребрата Си“ (ст. 20), знаели ли са със сигурност, че е възкръснал? Едва ли в такъв случай са се събрали да празнуват това събитие, в което не всички още са вярвали.

Мълчанието на ап. Йоан относно евентуално освещаване на първия ден е особено важно, защото неговото Евангелие е писано в края на I в. сл. Хр., когато според нечий предположения е била въведена промяната на съботата. Йоан, подобно на Матей, Марк и Лука, не споменава нищо за святост на първия ден. И той като тях говори много за освещаването на съботата като дава за пример Исус.

Ако съботата е била заменена с неделята, сигурно и Матей, и Марк, и Йоан всички те евреи, чийто прадеди са спазвали съботата от хилядолетия, биха отбелязали такава важна и драстична промяна. Мълчанието им по подобен въпрос би било странно. Ако Исус беше въвел промяна в Божия закон и беше осветил неделята, то и основателите на Неговата църква щяха да вземат отношение по този особен въпрос.

30

Книгата Деяния на апостолите многократно отбелязва, че последователите на Христос след Голгота са имали публични богослужения в събота дори и в езическите страни (Деяния 13:5, 14, 42; 16:13; 17:2; 18:4; 19:8). За първия ден от седмицата се споменава само веднъж. **„И в първия ден на седмицата, когато бяхме събрани за разчупването на хляба, Павел беседваше с тях, понеже щеше да отпътува на сутринта, и продължи словото си до среднощ“** (Деяния 20:7).

Понеже стихът говори за „разчупване на хляба“, много хора смятат, че става въпрос за поклонение и празнуване на Господня вечеря на новата християнска събота т.е. неделя.

Вярно ли е това?

Първо: От 15 пъти, когато изразът „разчупи хляба“ се

появява в Новия завет (в различни глаголни форми), само в два той се отнася за Господня вечеря. В повечето случаи се говори за обикновено хранене. В Деяния 2:46 например става дума за последователите на Исус, **„които всеки ден прекарваха единодушно в храма и разчупваха хляб по къщите си и приемаха храна с радост и простосърдечие“**. Тук „разчупването на хляба“ не означава Господня вечеря, но обикновено хранене. В Деяния 20 гл. се споменава, че ап. Павел е „разчупил хляба“: **„Когато той се качи горе, разчупи хляба, та похапна... и така тръгна“** (11 ст.). Глаголите са в единствено число, ап. Павел не участва в Господня вечеря, а също и нищо не се споменава за вино.

Текстът не отбелязва неделно поклонение при ранната християнска църква, нали?

Ако Лука е използвал еврейското броене на дните (от залез слънце до залез), това вечерно събиране в първия ден от седмицата е било всъщност в събота вечерта. Ап. Павел е говорил „надълго до зори“ (ст. 11). В превода на Нова английска Библия (NEV) изразът се превежда със „събота през нощта“ (ст. 7).

Но дори и ап. Павел да е използвал римското изчисление (от полунощ до полунощ), тогава срещата се е състояла в неделя вечерта и едва ли е била седмично богослужение. Контекстът предполага, че става дума за извънредна нощна среща, защото апостолът е трябвало да отпътува на сутринта. Както пише историкът Аугуст Ниндер, „предстоящото заминаване на апостола би могло да обедини малката църква в братска вечеря, без в случая да се касае за специално празнуване на неделята“ (Аугуст Ниндер. „История на християнската религия и църква“, том I, стр. 337). И накрая нищо от цитирания текст не подсказва, че първият ден е заместил съботата.

В целия остатък от Новия завет споменаване на първия ден на седмицата има само веднъж когато ап. Павел пише до коринтяните относно помощта, предлагана за бедните църковни членове в Ерусалим и Юдея: „В първия ден на седмицата нека всеки от вас да отдели нещо настрана според успеха на работата си и да го има при себе си, за да не стават събирания, когато дойда“ (1Коринтяни 16:2). Този стих доказва ли светостта на неделята?

Както всяко друго обсъждане на първия ден в Новия завет, този стих не го определя като особен или свят. Не се говори за публично богослужение, при което се събират дарения. Дори не се споменава за религиозна служба. По-скоро ап. Павел поучава всеки вярващ „да отдели нещо настрана и да го има при себе си“ вероятно в собствения си дом.

Ф. У. Грошейд коментира: „Той определено не иска от тях всяка седмица да предават събраните пари. Ап. Павел умолява коринтяните да пазят събраните средства „при себе си“ и така постепенно се събира значителна помощ“.

Много се коментира фактът, че апостолът споменава именно първия ден от седмицата за отделяне на дарения. Някои предполагат, че този ден е бил ден за уреждане на сметки, или че е било добре даренията да се заделят в началото на седмицата, „преди желанието за светски живот да погълне събраните печалби“. Каквато и да е причината, стихът не говори нищо за неделята като за свят ден на поклонение.

Но какво бихте казали за Откровение 1:10, където ап. Йоан пише: „**В Господния ден бях в изстъпление чрез Духа**“. Може ли това да е доказателство за неделно поклонение на ранната църква? В Новия завет първият ден

не се споменава като свят. В своето евангелие същият автор ап. Йоан не я нарича „Господен ден“, а „първият ден“. Тогава е естествено да се запитаме кой от всичките седем той нарича „Господния ден“.

Евангелието от Йоан е писано по-късно от Окровението. Защо в него той нарича неделята само „първи ден от седмицата“, ако допуснем, че в по-ранната му книга Откровение е бил представен като „Господния ден“?

Библията нарича съботата Господен ден. В Десетте заповеди седмият ден е наречен „**събота на Господа, твоя Бог**“ (Изход 20:10). В Исаия Бог я нарича „**Моят свят ден**“ (Исаия 58:23). В три от четирите евангелия Исус се нарича „**Господар на съботата**“ (Матей 12:8; Марк 2:28; Лука 6:5). Тя е Негова ден на Господа, или просто „Господният ден“.

31

В девет стиха от Новия завет, използвани да докажат неделното поклонение, осем цялостно се отнасят за неделата. Тези шест, които вече разгледахме, се занимават само с хронологията на събитията относно откриването на празния гроб на Христос или с деня, в който християните в един град са отделяли специално дарение. В двата останали текста единият говори за обезверените и съмняващи се ученици, които се крият след смъртта на своя Господ. Другият се отнася за събранието с апостол Павел през нощта. Въпреки искрената вяра на много добри християни, нито един от тези текстове не говори за поклонение и богослужение в неделя, нито дава каквото и да било доказателство, че неделята е заместила съботата, или че се отменя светостта на седмия ден, както вярват много искрени последователи на Исус.

Самуел Картледж е автор на книгата „Господният

ден“. В нея той се стреми да афишира неделята като християнска събота. Авторът обаче признава: **„Не можем да открием библейска заповед, изискваща да спрем спазването на седмия ден и да го заменим с първия“**.

В същата книга Доналд Макхенри се съгласява: **„Неделята, която смятаме за свята, не е заповед на Исус“**.

В предговора на своята книга „От съботата до Господния ден“ Д. А. Карсон пише: **„Не сме убедени, че Новият завет развива някаква „подвижна“ теология, според която светостта на съботата се премества от седмия ден върху първия ден от седмицата“**.

Относно промяната на съботата, Джеймс Уесбъри, административен ръководител на съюза „Господният ден“ (организация, насърчаваща неделното поклонение), казва: **„Такава промяна не е била правена от Исус Христос, нито е регистрирана от апостолите“**.

Харолд Линдзел отбелязва в сп. „Крисчиенити Тудей“: **„Няма нищо в Библията, което да ни задължава да спазваме като свят ден неделята“**. Обаче много искрени християни са вярвали, че ключът към учението за светостта на неделята се появява в Писанията на апостол Павел. Това е изненадващо, защото единственият път, когато апостолът споменава първия ден от седмицата е 1Коринтяни 16:1, 2, където изобщо не се говори за неделята като за свята.

Въпреки това ап. Павел често е цитиран в „Съботно неделен диалог“. Нека да обърнем внимание на най-често използваните стихове. Когато говори за някои от посланията на ап. Павел, ап. Петър предупреждава: **„... в които послания има някои неща мъчни за разбиране, които неучените и неутвърдените изопачават, както правят и с другите писания, за своята погибел“** (2Петрово 3:16).

По този начин ни информира, че част от писанията на ап. Павел са по-трудни за разбиране и някои хора ги изопачават „за своя погибел“.

Думите на апостола биха били разбрани по-лесно, ако се имат предвид ученията на Исус Христос. Защо е така? Апостол Павел пише: „**Проповядването от мене благовестие не е човешко, понеже аз нито от човек съм го приел, нито съм го научил от човек, но чрез откровение от Исуса Христа**“ (Галатяни 1:11, 12). Повярвал в истината от самия Исус, ап. Павел не би ни убеждавал в нищо по-различно на това, на което го е научил неговият Господ. А Исус не би му казал нищо, което да противоречи на това, което самият Той е проповядвал. Затова много от трудно разбираемите думи на ап. Павел могат да ни разкрият много повече от своя смисъл, ако ги тълкуваме като казани от Исус. Между другото, всяко тълкуване на писанията на ап. Павел, което противоречи на ученията на Господ Исус Христос, е погрешно.

32

В първаначалното ми търсене на истината искрени християни бяха цитирали стихове на ап. Павел като: „**Не сте под закон, а под благодат**“ (Римл.6:14) или „**Човек се оправдава чрез вяра, без делата на закона**“ (Римляни 3:28). Така те се опитваха да отклонят вниманието от съботата. Очевидно не проумяваха изводите от подобна теология. Попитах ги дали в такъв случай считат за валидни заповедите срещу прелюбодейството, убийството и изговарянето напразно на Господното име. За съжаление те не бяха мислили върху това. Но дори да били мислили, това не би предизвикало никаква промяна, защото стихо-

вете казвали, че послушанието е важно за християните, но не то ги спасява.

Съгласно Библията всички хора са грешници. Всички са нарушили Божия закон, всички са осъдени от него и затова заслужават вечна смърт: **„защото заплатата за греха е смърт“** (Римляни 6:23). Исус, Който е живял в съвършено подчинение на този закон, е понесъл наказанието за нашия грях. **„Но Бог препоръчва Своята към нас любов в това, че когато още бяхме грешници, Исус умря за нас“** (Римляни 5:8). Поради Неговата жертва за нас ние няма да понесем наказанието, а можем да приемем чрез вяра Неговото опрощение. Само по този начин можем да бъдем **„оправдани чрез изкуплението, което е в Христа Исуса“** (Римляни 3:24).

Когато признаем, изповядаме и се покаем от греховете си, тогава изцяло се предаваме на Исус, приемайки с вяра Неговата съвършена праведност в своя полза. Пред Бога заставаме извинени, опростени и приети, сякаш, подобно на Исус, никога не сме съгрешавали. И сме приети не поради това, което сме направили, а чрез Исусовата жертва. Това е оправдание чрез вяра и е най-добрата от всичките новини. Исус я споделя с нас в най-известния стих от Библията: **„Защото Бог толкова възлюби света, че даде Своя единороден Син, за да не погине нито един, който вярва в Него, но да има вечен живот“** (Йоан 3:16). По-късно ап. Павел я представя по следния начин: **„И тъй, оправдани чрез вяра, имаме мир с Бога чрез нашия Господ Исус Христос“** (Римляни 5:1). Гръцката дума ВЯРА в Евангелието от Йоан 3:16 произхожда от същия корен като думата, която ап. Павел използва за ВЯРА в Римляни 5:1.

Понеже спасението идва само чрез вяра в Христос, а не чрез делата на закона, апостолът заявява, че би искал да

бъде намерен в Исус, „без да имам за своя правда онази, която е от закона, но тази, която е чрез вяра в Христа, т.е. правдата, която е от Бога, въз основа на вяра“ (Филипяни 3:9).

Ап. Павел подчертава, че не можем да бъдем спасени чрез закона, но настоява, че сме длъжни да се съобразяваме с него с Божията помощ, „защото грехът е беззаконие“ (1Йоаново 3:4). Всъщност спасените християни т.е. новородените християни са тези, които спазват Божия закон от любов. Само те имат Христовото обещание, което се изпълнява за тях (Филипяни 1:6). Без сила от Исус нито един човек не може да спазва Божия закон. Евангелието никога не е имало за цел да извинява греха, а да ни спаси от неговите последици.

След обяснението, че не можем да се спасим чрез закона, апостол Павел пише: „Тогавашо? Да речем ли, че законът е грях? Да не бъде! Но напротив, не бих познал греха, освен чрез закона, защото не бих познал, че пожеланието е грях, ако законът не беше казал: „Не пожелавай“ (Римляни 7:7).

Апостолът сякаш предсказва как някои хора ще разбират погрешно написаното от него за закона и за вярата. Затова почти винаги изтъква, че спасението е само чрез вяра. Напомня ни и че вярата не ни разрешава да нарушаваме закона. След обяснението „... грехът няма да ви владее, понеже не сте под закон, а под благодат“ (Римляни 6:14), той веднага добавя: „Тогавашо? Да грешим ли, понеже не сме под закон, а под благодат? Да не бъде!“ (ст. 15).

Ап. Павел е ясен: делата няма да ни спасят: „... като знаем, че човек не се оправдава чрез дела по закона, а само чрез вяра в Исуса Христа. И ние повярвахме в

Исуса Христа, за да се оправдаем чрез вяра в Него, а не чрез делата по закона; защото чрез дела по закона няма да се оправдае никоя твар“ (Галатяни 2:16). После, за да не бъде погрешно изтълкувана тази истина а именно, че вярата е достатъчна и че християните са свободни да не се подчиняват на закона, той продължава: **„Но когато искаме да се оправдаем чрез Христа, ако и да сме се намерили грешни, то Христос на греха ли е служител? Да не бъде!“** (ст. 17).

Не е чудно, че пак той пише: **„Обрязването е нищо и необрязването е нищо, но важно е пазенето на Божиите заповеди“** (1Коринтяни 7:19).

Наистина законът не може да спасява, но ап. Павел знае, че хората няма да се спасят, ако своеволно го нарушават: **„Защото не законослушателите са праведни пред Бога, но законоизпълнителите ще бъдат оправдани“** (Римляни 2:13).

Почитай баща си и майка си казва още апостолът, която е първата заповед с обещание, за да ти бъде добре и да живееш много години на земята“ (Ефесяни 6:2, 3). Ако той зачита петата заповед, какво кара някои хора да мислят, че не зачита четвъртата?

Когато говорят за Стария завет, мои приятели християни казват, че той вече е невалиден, и следователно нямамо нужда да спазват четвъртата заповед.

„Ето, идат дни казва Господ, когато ще склуча и с израилевия дом, и с юдовия дом нов завет. Защото ето завета, който ще направя с израилевия дом след ония дни казва Господ: Ще положи закона Си в ума им и ще го напиша в сърцата им....“ (Евреи 8:8, 10).

Във времето на Новия завет Бог е написал Своя закон в сърцата и умовете ни. Очевидно е в такъв случай, че не

е отменен. „**Тъй щото законът е свят**“ пише ап. Павел **и заповедта свята, праведна и добра**“ (Римляни 7:12). Законът е свят, верен и добър, но не може да ни спаси. Исус Христос ни спасява, когато Го приемем с вяра.

Това, което моите приятели християни винаги цитират, е вярно: „**Човек се оправдава чрез вяра, без делата на закона**“ (Римляни 3:28). Обаче кой знае защо забравят следващите думи на ап. Павел в ст.31: „**Тогава чрез вяра разваляме ли закона? Да не бъде! Но утвърждаваме закона.**“

33

Ако ап. Павел подобно на Исус е подкрепял Десетте заповеди, спазвал ли е като Него и съботата?

В книгата „Деяния на апостолите“ Лука разказва за посещенията на апостола в синагогата в съботен ден „**както беше обичаят**“. Същия израз използва и когато говори за спазването на съботата от Исус в Деяния 17:2 и в Лука 4:16. Събитията, описани в Деяния на апостолите, стават десетилетия след разпятието. Ако съботата е била заменена с неделята, защо Лука, който е единственият писател с езически произход в Новия завет, не я регистрира? Вместо това в книгата Деяния на апостолите е регистрирано повторното Павлово проповядване в синагогата в съботен ден не само за евреите, но и за езичниците. В Антиохия, след като ап. Павел говори в синагогата, „**езичниците ги молеха да им проповядват тия думи и следващата събота. На следващата събота се събра почти целият град да чуят Божието слово**“ (Деяния 13:42, 44).

„**И всяка събота той разискваше в синагогата с юдеи и гърци и се старяеше да ги убеждава**“ (Деяния 18:4).

Във Филипи, пише Лука, „**излязохме вън от портата,**

край една река, където предполагахме, че става молитва, и седнахме, та говорихме на събраните там жени“ (Деяния 16:13). Това съботно събрание не е било в синагогата, а край реката. **„Една богобоязлива жена** (израз, отнасящ се за езичниците, привлечени от юдейската религия) **слушаше и Господ отвори сърцето ѝ, да внимава на това, което Павел говореше“** (ст. 14, 15).

В никой от тези моменти ап. Павел не се опитва да отклони вниманието на новообърнатите от седмия ден съботата, дори те да са езичници. Ако нещо толкова съществено като промяна на съботата е било налице, то със сигурност е щяло да бъде отбелязано.

Тъй като все повече християни се присъединявали към движението на новоповярвалите, някои християни евреи, настоявали тези езичници да се обрежат и да спазват Мойсеевия закон (Деяния 15:1, 5). Но след събранието в Ерусалим ап. Павел и другите апостоли решили да напишат на езичниците и новоповярвалите християни **„да се въздържат от осквернения чрез идоли, чрез блудство и чрез яденето на удавено и кръв“** (ст. 20).

Някои зле тълкуват тези стихове, като смятат, че тези няколко забрани са всичкото, с което вярващите езичници е трябвало да се съобразяват. Дали на бившите езичници, станали християни, наистина е било разрешено да крадат, да лъжат, да убиват и да изговарят напразно Господното име и затова не се споменават специалните забрани от Десетте Божии заповеди? По-скоро въпросът се занимава само с практиките сред езичниците, които биха оскърбили техните еврейски братя по вяра. „Това, което е утвърдил Ерусалимският събор пише Уолтър Спех, е в интерес на приятелството между еврейските и езическите християни.“ Такива практики, често преобладаващи сред езичниците, но скандални за евреите, били отбелязани и забранени, но,

разбира се, не и като компромис с Десетте заповеди.

Фактът, че Ерусалимският събор не отбелязва специално съботата като нещо, задължаващо езичниците, (но не споменава също и кражби или убийства), нито намеква за нейното елиминиране, по-скоро доказва обратното. Ако християнството е премахнало или променило установения ден; евреите, които вече са спорели за обрязването и за подчинението на Мойсеевите закони, биха направили проблем и за съботата. Мълчанието им по този въпрос доказва, че съблюдаването на съботния ден при езичниците не е било дори поставено под въпрос вероятно понеже много от тях вече са били сменили вярата си. Посещавали са синагогите в събота, както посочва книгата Деяния на апостолите.

Понякога ап. Павел се обръща към църковните членове като: **„Израилтяни и вие, които се боите от Бога...“** (Деяния 13:26). Онези, които са се **„боляли от Бога“**, са били езичници, привлечени към юдейската религия. Деяния на апостолите често споменава за езичници, които са приели еврейската вяра, преди да са научили за Исус Христос (Деяния 10:1, 2, 22; 16:14; 17:7; 18:7). Същите вярващи очевидно са знаели за съботата и сред тях ап. Павел често е имал най-голям успех.

Почти преди 2000 г. еврейският историк Йосиф Флавий пише: „Няма гръцки град или който и да е от варварските, нито която и да е друга нация, където нашият обичай за почивка на седмия ден да не е спазван“. За тези, които са променили вярата си, спазването на съботата е било вече известно, защото това никога не е било повдигано като болен въпрос от ранната християнска църква.

Друг стих, използван срещу библейската събота, намираме в Посланието към римляните 14:1-6:

„Слабия във вярата приемайте, но не за да се препирате за съмненията му. Един вярва, че може всичко да яде, а който е слаб във вярата, яде само зеленчук. Който яде, да не презира оногова, който не яде; и който не яде, да не осъжда осъжда този, който яде, защото Бог го е приел. Кой си ти, що съдиш чужд слуга? Пред своя си господар той стои или пада. Но ще стои, защото Бог е силен да го направи да стои.

Някой уважава един ден повече от друг ден, а друг човек уважава всички дни еднакво. Всеки да бъде напълно уверен в своя ум. Който пази деня, за Господа го пази; а който не пази деня, за Господа не го пази. Който яде за Господа яде, защото благодари на Бога; и който не яде, за Господа не яде и благодари на Бога“ (обърнете особено внимание на 5 и 6 стих).

Становището на ап. Павел тук е “Правете каквото по съвест смятате за правилно, само не осъждайте“. Звучи почти като една от десетте заповеди. Обаче не забравяйте, че на друго място казва: **„Обрязването е нищо и необрязването е нищо, но важно е пазенето на Божиите заповеди“** (1Коринтяни 7:19). Можем ли да допуснем, че Божиите заповеди са само въпрос на лично предпочитание, особено за апостола, след като Исус Христос Неговият Бог, се отнася към тях така сериозно? Христос ни е предупредил, че пожеланието е прелюбодеяние, а гневът убийство.

Истинският въпрос, с който ап. Павел се занимава, не е дори Мойсеевият закон, който уточнява чистите и нечистите храни, а идолопоклонството. Някои вярващи, които нарича „слаби“, ядат само зеленчуци от страх да не би предложеното им месо да е било посветено на идол и

следователно да не ядат идоложертвено, докато други от приятелите им по вяра го приемат. По-нататък апостолът говори за онези, които оценяват един ден повече от друг, докато някои хора възприемат като еднакви всички дни. Той се отнася към този въпрос по същия начин, както към предишния. „Ако искате да ядете само зеленчуци, добре, ако не пак добре.“ Ако искате да цените повече един ден от друг, добре, ако не пак добре.“ Логично ли е ап. Павел така леко да игнорира четвъртата Божия заповед и да твърди: „Християните могат да правят каквото си искат“? Няколко глави по-напред, той казва, че **„законът е свят и заповедта свята, праведна е добра“** (Римляни 7:12). Очевидно „дните“ в тези стихове, нямат нищо общо с четвъртата Божия заповед за съботата.

Понеже контекстът засяга храната, богословите смятат, че „дните“, за които ап. Павел говори тук, са по-скоро религиозни пости или церемониалните празници, наричани символично „съботи“. Много от тогавашните вярващи са били посветени евреи и постът и церемониалните празници са били част от тяхната религия. Апостолът по-скоро казва: Нека всеки се убеди по собствен ум и желание за тези дни. Той няма предвид в случая библейската заповед за седмия ден, особено ко гато самият той спазва съботата, подобно на своя Господ Исус Христос.

35

Други стихове от посланията на ап. Павел, погрешно използвани, за да намалят доверието във валидността на съботната заповед, са Колосяни 2:16, 17. Четем: **„И тъй, никой да не ви осъжда за това, което ядете, или пиете или нещо относно някой празник, или новомесечие, или събота, които са сянка на това, което ще дойде, а тялото**

е **Христово**“. Това доказва ли, че християните вече не е нужно да спазват четвъртата Божия заповед?

Както винаги, решаващ е контекстът. Апостолът пише до колюсяните, които спазват многобройни правила, повечето от тях създадени от човеци: **„Ако сте умрели в Христа относно първоначалните учения на света, то защо, като живеете на света, се подчинявате на постановления като: „Не похващай“, „Не вкусвай“, „Не пипай“ (които всички се развалят от употреба) по човешки заповеди и учения?“** (Колосяни 2:20-22, 2:8). Той не би могъл да говори тук за седмичната събота или за някоя от Десетте заповеди, тъй като те не са „човешки учения“.

Повечето коментатори и изследователи на въпроса за съботата са единодушни, че колюсяните са смесвали еврейските церемониални закони с езическия аскетизъм, който е включвал и „ангелослужение“ (ст. 18), **„Тези неща наистина имат вид на мъдрост в произволно богослужение и в смирение, и в нещадене на тялото; но не струват за нищо в борбата против угаждането на тялото“** (ст. 23).

Както в текста от Римляни 14 гл., който вече разгледахме, тук не можем да кажем, че ап. Павел има предвид Господнята събота седмия ден. Празниците новолуние и церемониалните съботи са наречени **„сянка на онова, което ще дойде“** (ст. 17). Церемониалният закон, в който са включени различните годишни „съботи“ (т.е. почивки), са сенки (т.е. символи) на онова, което е трябвало да дойде, но не и седмичната събота, установена още преди навлизането на греха в света.

Стих 14 казва, че **„противният нам в постановленията Му закон“** е бил прикован на кръста. Как може този стих да се отнася до седмия ден, особено когато самият Исус във връзка с унищожението на Ерусалим (което е щяло

да стане около 40 г. след кръста) казва на Своите последователи: **„Молете се да не се случи бягането ви зиме или в съботен ден“** (Матей 24:20). Ако седмият ден, а и целият морален закон, са били приковани на кръста, дори Господарят на съботата ли не е знаел нищо за това?

Тук ап. Павел не говори за Десетте заповеди, защото в следващата глава пак той предупреждава колосяните да се борят срещу сребролюбие, идолопоклонството и лъжата (Колосяни 3: 5, 9).

Методистът Адам Кларк пише: „Тук няма и намек съботата да е била отменена или духовният ѝ смисъл да е бил заменен с появата на християнството“.

Внимателният поглед върху Колосяни 2:16, показва че ап. Павел не осъжда дори онези, които са спазвали празниците: новолуние и церемониалните съботи по анулирания вече Мойсеев закон. Напротив той казва: **„Никой да не ви осъжда“**.

Подобен стих има в Посланието към галатяните. Там той порицава вярващите, които преди да станат християни са **„робували на ония, които по естество не са богове, а сега когато познахте Бога, или по-добре като станяхте поз нати от Бога, как се връщате назад към слабите и сиромашки първоначални учения, на които отново желаете да робувате? Вие пазите дните, месеците, времената и годините“** (Галатяни 4:8-10).

И така, ако спазването на седмия ден носи робство, тогава излиза, че то е започнало, когато Създателят е осветил първата събота при сътворението на света (Битие 2:2). Допускате ли подобно нещо?

В Посланието към галатяните, както и към римляните, и колосяните ап. Павел в никакъв случай не ни учи да пренебрегваме Божия закон, включително и четвъртата

заповед, която Исус така непреклонно е спазвал.

36

Преди година, убеден в значението на седмия ден, споделих моите убеждения с двама харизматици (харизма качество, което позволява на дадена личност да влияе на своите събратя като създава у тях ентусиазъм) християни, които въпреки първоначалните си убеждения, по-късно твърдяха, че Евреи 4 гл. анулира съботната заповед. Дали е така?

В 3 гл. на книгата Евреи, представяйки спасението със символ, авторът го нарича Божия „почивка“. За да даде пример за тази почивка, той използва влизането на израилтяните в Ханаан. **„А против кои негодува четиридесет години? Не против ония ли, които съгрешиха и чийто трупове паднаха в пустинята? На кои още се закле, че няма да влязат в Неговата почивка? Не на ония ли, които бяха непокорни? И тъй, виждаме, че поради неверието си те не можаха да влязат“** (Евреи 3:17-19).

Авторът продължава в същия ред на мисли в 4 глава, стих 1: **„Понеже ни остави обещание да влезем в Неговата почивка, нека се боим да не се открие, че някой от нас не е достигнал до нея“**. Ап. Павел използва съботата като символ на друга почивка – почивката на спасението в Христос. **„Защото нейде си е говорил за седмия ден така: „И почина Си Бог на седмия ден от всичките Си дела“, а пък на това място: „Няма да влязат в Моята почивка“. И понеже остава да влязат някои в нея, а ония на които от по-напред се благовести, не са влезли поради неверието си, затова Той определя един ден...“** (ст. 4-7).

Въпреки несполуките на Божия народ по различно време да вземе участие в това спасение (или почивка),

той настоява, че „за Божиите люде остава една съботна почивка“ (ст. 9). След това продължително използване на съботата като символ на спасението той съветва читателите си: „Защото оня, който е влязъл в Неговата почивка, той си е починал от своите дела, както и Бог от Своите Си. Затова нека се постарам да влезем в тая почивка, за да не падне някой в това, да дава същия пример на неверие“ (ст.10, 11).

Някои казват, че тези стихове, в които съботата се представя като символ на първоначалната „почивка“ в Христос, отменяли четвъртата Божия заповед да се почита седмият ден. Други настояват, че те напомнят за необходимостта от нейното спазване. Кой е правият?

Тук съботата е представена като предвкусване на спасението в Христос. Нищо не загатва за нейното отменяне. От друга страна, авторът никъде не защитава спазването на съботата. Казва, че тя представя символично как християните могат да си почиват от делата си също както Си е починал Бог. Непряко обаче тези стихове и символи наистина говорят за вечността на съботната заповед. Те предполагат съществуването и приемането ѝ а не отхвърлянето ѝ.

37

След като Исус Христос е давал пример на хората как да почитат седмия ден събота, а не неделята; след като апостолите и учениците Му са спазвали съботата, а не неделята, след като Библията декларира, че Бог е осветил съботата, а не неделята защо тогава повечето християни спазват неделята, а не съботата?

Отговорът се намира в ранната история на църквата. Корените на християнството са в еврейската религия. Първите християни, ранните им последователи и води-

тели, дори Месия всички са били евреи. Те са спазвали съботата подобно на всички евреи. Първата християнска църква естествено се е свързвала с еврейството и това е създавало проблеми, защото еврейските въстания срещу римляните по това време предизвикали широко разпространен антисемитизъм в Римската империя. Християните са били хвърляни на лъвовете по римските арени и не е трябвало да усложняват положението си.

Самуеле Бакиоки, чиято докторска дисертация по богословие документираща замяната на съботата с неделя, пише, че когато се повдигали силни антиеврейски настроения, „много християни особено в императорския град се наложило ясно да се разграничат от евреите пред римляните. При император Адриан (117-138 г. сл. Хр.) това разграничаване станало особено подчертано поради необходимост, а именно: предвид наказателните мерки, взети... срещу тях“ (Самуеле Бакиоки, „Антисемитизъм и произход на неделята“, Рим, 1975 г.).

И какво направили християните, за да се разграничат от евреите? Между другите неща те се освободили и от най-ясно видимата опасност спазването на съботата. Фактът, че „съботата пише Бакиоки е била елиминирана не само от Адриановите укази, но и от настойчивите атаки и подигравки на гръцки и латински автори, накарал много християни да прекъснат своите връзки с юдейството, като заместят характерното за него религиозно почитане на съботата с нов празник неделята“.

Тук специфичните фактори също имали своята роля. Неделята е била важен ден за римляните, които са почитали слънцето. С църковното спазване на езическата неделя вместо на „еврейската събота“, за езичниците станало по-

лесно да се присъединят към новата религия. В началото на IV в. неделята вече така се утвърдила в християнството, че Константин Велики издал първия известен закон, постановяващ „всички съдии, граждани и занаятчии да почиват в почитаемия ден на слънцето“. През следващите няколко века Католическата църква установила спазването на неделята като правило и изрично си приписала „заслугите“ за тази промяна.

„Ние спазваме неделята, вместо съботата обяснява един катехизис, защото на събора в Лаодикия през 336 г. пр. Хр. Католическата църква официално замени съботата с неделята.“

„Римокатолическата църква цитира католически вестник преди повече от 1000 г. чрез целомъдрието на своята свята мисия прехвърли светостта на съботата върху неделята. Протестантският свят още при своето зараждане откри необходимостта да бъде съблюдавана християнската неделя, въпреки нейния католически произход. Неделята е законна и призната рожба на Католическата църква.“

Ето причината, поради която от векове болшинството християни са спазвали неделята като „християнска събота“.

38

Дори новозаветната събота да си е събота, това наистина ли има значение?

Когато Бог е показал на нашите първи прародители забранения плод, когато е предупредил човечеството за потопа и когато е казал на Лот да бяга от Содом, говорел ли е сериозно? Когато е обещал на израилтяните, че ще ги върне от вавилонския плен, че Месия ще дойде, че послушанието ще им донесе благословения, наистина ли е

мислел точно това? И когато е постановил като „събота на Господа, твоя Бог“ седмия ден не първия, не втория, нито третия, нито четвъртия, но точно седмия, пак сериозно ли е говорил?

Разбира се!

Тогава какво право имаме ние да избираме друг ден, след като Бог специално е избрал седмия?

Очевидната точност, с която е избран именно седмият ден, като е противопоставен на всеки друг, не ни дава право да го пренебрегваме и представя пред човечеството най-великата причина да се съобразява с него. За разлика от дните, месеците и годините, седемдневният цикъл с кулминация в събота е независим от астрономическия феномен, отнасящ се до Луната, Слънцето и звездите. Нищо в природата не говори за практическото значение на съботата. Спазването на седмия ден е акт на вяра, равностойна на добродетел.

Съществуват причини да не се краде, убива, прелюбодейства. Някоя от тях няма пряка връзка с Исус Христос. Атеистите с морални ценности също се въздържат от тези грехове. Чрез почитането на четвъртата заповед вярващите несъмнено навлизат не толкова във отношения помежду си, колкото във взаимоотношения с Бога. „Когато обръща внимание на съботния ден и го освещава пише Раул Дедерен, християнинът изпълнява Божията заповед и воля спрямо самия Бог. Така че съботната заповед навлиза в самия духовен живот и е истински стандарт за духовност. В дните на древния Израил нейното спазване е било по-скоро тест за лоялност към Бога, отколкото друго.“

Християните, които спазват седмия ден, правят това съвсем съзнателно в днешното ориентирано към неделята общество. Почитането на съботата „изисква цялостно

съзнателно и обмислено решение да следваме Христос“. Вярващите, които спазват седмия ден, го правят заради най-важната причина защото Бог е заповядал така. Какво друго основание е необходимо за спасените чрез Божията благодат?

39

Спазването на съботата може да стане и законническа уловка. Фарисеите приковали Исус Христос на кръста и после отишли в домовете си, за да спазват Неговата събота. Те познавали съботата, но не и нейния Господар. Въпреки това, както пише Робърт Шулър, „спазването на съботата от една обновена душа не е законничество, нито противоречи на спасението по благодат. Впрочем съботната заповед е единствената в закона, която поставя знака на освобождение и почивка от греха и на оправданието по благодат“.

Въпреки първоначалното си значение само като паметник на сътворението, след грехопадението съботата изявява и нашето спасение в Христос. Ние сме оправдани чрез това, което Исус е извършил за нас, и чрез очистването ни от греховете, което пак Той осъществява вътре в нас. Съботата свидетелства за цялостната изкупителна дейност на нашия Спасител, чрез която влизаме в Неговата почивка.

Относно четвъртата заповед, на израилтяните е казано във Второзаконие да спазват съботата и като възпоменание за освобождението си от робството в Египет (Второзаконие 5 гл.). По този начин съботата се осмисля не само чрез сътворението. Тя включва в себе си свобода, спасение и освобождение чрез Исус Христос.

Като знак на оправданието чрез вяра съботата показва абсолютната ни зависимост от Бога за нашето спасение. В

събота си почиваме от човешките си дела, доверявайки се на Неговите заслуги. В съботата след сътворението наши-те първи родители не са имали дела, които да предложат на Бога. Всичкото, което са могли да направят, е било да почиват и да се радват в Неговото завършено творческо дело. И днес сме в подобно положение. Разчитаме единствено на Бога и на Неговия спасителен план.

„Съботата не препоръчва делата ни пред Бога пише Сакае Кубо и не може да се използва като средство за самооправдание и самоспасение. Естествено е да се борим срещу нейното спазване, разбираемо в този смисъл. Съботата е истинският знак както на Божията милост и пълновластие, така и на човешката вяра и упование в Бога.“

Съботата разкрива Божията творческа сила, която действа за нашето обновяване. **„Дадох им съботите Си да бъдат знак между Мене и тях, за да познаят, че Аз, Господ, ги освещавам“** (Езекиил 20:12). Исус иска не само да ни прости, Той иска да ни промени, да ни направи нови създания. Ето защо казва: **„Трябва да се родите отгоре“** (Йоан 3:7). Духовното новородение е творчески процес, който само Бог може да осъществи.

„Затова, ако някой е в Христос, той е ново създание, старото премина ето всичко стана ново“ (2Коринтяни 5:17). **„Да се обновите в духа на своя ум и да се облечете в новия човек, създаден по образа на Бога в правда и святост на истината“** (Ефесяни 4:23, 24).

Съботата символизира не само сътворения свят, но и душата, пресъздадена в Христос. Християните, които правилно спазват съботата, със сигурност съзнават двойната роля на милостта да опрощава и да очисти грешниците, посветили се на Христос.

40

„Времената са буря казва Карлос Уилямс, в която всички сме изгубени.“

Ако това е вярно, тогава съботата може да бъде за нас компаса, чрез който намираме правилната посока. Тя ни ориентира към Онзи, Който владее не само пространството, но и времето. Чрез спазването на съботата ние признаваме, че Бог е пълновластен Господар не само над всеки атом от материята, но и над всеки момент от времето. И така, времето не е това, което Тенисон пише: „разпръскващ се прах“, но дар от Бога. И чрез спазването на Неговия специален ден във времето съботата ние се покланяме на този Бог Дарителя на всички блага.

Още от бегрешния Едем от първата седмица на сътворението съботата е означавала време за поклонение пред Създателя, истинския Бог. Всъщност поклонението винаги е било решаващ фактор във вярата на Божия народ.

Книгата Откровение говори за Второто идване на Христос, което трябва да бъде много скоро. Според пророческия текст в Откровението от Йоан 13:15, във времето на края отстъпилият от Божията истина църковно-държавен режим ще упражни насилие, „за да застави света да се поклони на образа на звяра“. (Библейските зверове-символи означават политически сили.) Това означава, че хората на последното време ще бъдат принудени да отдават почит на „звяра и на неговия образ“. В противовес на това, ангел от небето призовава човечеството да се поклони на Този, „Който е направил небето и земята, морето и водните извори“ т.е. на Създателя, на истинския Бог (Откровение 14:7). Този ангелски вик е отразен в четвъртата заповед, признаваща авторитета на Бога, „Който е създал небето

и земята, морето и всичко, що има в тях“. Отново това е Творецът, живият Бог (Изход 20:11).

Онези, които откажат да се поклонят на звяра, се покланят на Бога. Те са описани като хора, пазещи **„заповедите на Бога и вярата в Исуса“** (Откровение 14:12). Съботата е единствената от Божиите заповеди, която целенасочено представя Бога като Създател и че Неговото творческо дело, което трябва да се почита. **Много хора вярват, че четвъртата заповед ще е съдбоносен фактор в този последен конфликт.**

Ако погледнем назад в историята, виждаме, че християнството е спазвало неделята. Много християни го правят и днес. Но ние имаме Бог, Който ни обича и ни приема въпреки нашите грешки; Бог, Който ни спасява не заради нашите знания, а поради милостта Си по благодат. Бог толкова обича тези, които спазват неделята, колкото и другите, които почитат съботата. *Въпросът относно съботата, не се отнася за Божията любов към нас, а за нашата любов към Него.* Обичаме ли Исус дотолкова, че когато получим нова светлина, да я последваме не за да се спасим, а защото вече сме спасени?

„Ето що е любов към Бога, да пазим Неговите заповеди“ (1Йоаново 5:3), а в една от Неговите заповеди четем, че **„седмият ден не третия, не четвъртия, или петия а седмия е събота на Господа, твоя Бог“** (Изход 20:10). Няма значение колко хора искрено са спазвали неделята, нямат значение благословенията, които неделята е донесла и няма значение колко дълбоко е вкоренена тя в историята на християнството. Почитането на неделята не е почитане на Бога, а подчинение на човешка заповед вместо на Божията. Исус Христос предупреждава: **„Напразно Ми се**

кланят, като преподават за поучения човешки заповеди“ (Матей 15: 9).

41

Представете си необятно множество от християни, които са почитали неделята през историята на християнството. Освен непознатите милиони там присъстват и църковни отци като Климент Александрийски, Ориген, Игнатий и Джъстин Мартир. Сред множеството са и великите и почитани християни: Свети Августин, Свети Франциск и Свети Тома Аквински, папи, кардинали, монаси и много самоотвержени мисионери, които са се жертвали за разпространението на евангелието. Мартин Лутер, Джон Калвин, Уилям Уилбърфорс, Джон Уесли, Чарлс Фини, Уилям Милър и Чарлс Спърджън, Майка Тереза, папа Йоан Павел-II и дори Били Грейъм.

И друга група, по-малка, по-скромна и по-търпелива от първата, се е събрала наблизко. Там са онези, които са спазвали седмия ден – съботата, защото **„съботата е направена за човека“** (Марк 2:27). Там е Авраам, патриархът на вярата. Авраам, за който Бог казва: **„Авраам послуша гласа Ми и опази заръчването Ми и заповедите Ми, повеленията Ми и законите Ми“** (Битие 26:5), заедно с Моисей, Аарон, цар Давид, Йоан Кръстител, Йоан, авторът на Откровението, апостолите Павел, Яков и Петър. През цялата човешка история в Азия, Европа и Африка е имало много християни, които въпреки преследванията, отчуждението и страданията са спазвали съботата, понякога и с цената на своя живот. Там са и онези християни от всяка страна, които въпреки че не се отличават с известност или многочисленост като своите съвременници,

спазващи неделята съблюдават съботата.

Все още някой липсва. Кой ли? Същият, Който оповести святия Си ден седмия ден от сътворението и сам си почина в него, и го благослови; Който го изговори като Божия заповед от Синай; Който в образа на Човешкия Син нарече Себе Си Господар на съботата и я спазваше вярно и неотклонно през целия си земен живот, а и в смъртта си, почивайки си в събота в Йосифовия гроб. И сега Той стои мълчалив и скромен сред малцинството, без да прави впечатление. Протягайки белязаните Си ръце, сякаш за да прегърне Своего стадо от двете групи, Исус ни казва с молба, която отеква през хилядолетията: **„Ако ме обичате, ще пазите Моите заповеди!“** (Йоан 14:15).

Библиография

1. Eugene Peterson, „Confessions of a Former Sabbath Breaker,” *Christianity Today*, 2 September 1988, p. 25.
2. Walter Chantry, *Call the Sabbath a Delight* (Carlisle, Pa.: The Banner of Truth, 1991), p. 12.
3. Frederick Harris, „The Sabbath Was Made for Mankind,” in *The Lord’s Day*, ed. James P. Wesberry (Nashville: Bradman Press, 1986), p. 77.
4. Ellen White, *The Desire of Ages* (Mountain View, Calif.: Pacific Press, 1940), p. 289.
5. Quoted from a pamphlet by the Lord’s Day Alliance, „Scripture I Hardly Noticed“ (Atlanta: Lord’s Day Alliance of the United States).
- 6 James P. Wesberry, „Remember the Lord’s Day to Keep It Holy,” Sunday, July-September 1989, p. 4.
7. George Elliott, *The Abiding Sabbath* (1884), pp. 17, 18, quoted in Samuele Bacchiocchi, *Divine Rest for Human Restlessness* (Berrien Springs, Mich.: Biblical Perspectives, 1980), p. 70.
8. Quoted in Wesberry, ed., *The Lord’s Day*, p. 51.
9. Marva Dawn, *Keeping the Sabbath Wholly* (Grand Rapids, Mich.: William B. Eerdmans, 1989), p. 9.
10. Samuele Bacchiocchi, *Divine Rest for Human Restlessness* (Berrien Springs, Mich.: Biblical Perspectives, 1980), p. 93.
11. Abraham Joshua Heschel, *The Sabbath* (New York: Farrar, Straus, Giroux, 1983), p. 90.
12. Bacchiocchi, *Divine Rest*, p. 94.
13. Karl Barth, *Church Dogmatics*, vol. 3, part 2 (McLean,

Va.: Books International), p. 62.

14. See Clifford Goldstein, *Bestseller* (Boise, Idaho: Pacific Press, 1989).

15. Bacchiocchi, *Divine Rest*, p. 201.

16. Chantry, *Call the Sabbath a Delight*, p. 96.

17. James P. Wesberry, „Let the Trumpet Sound,“ *Sunday*, Centennial Edition, 1988, p. 5.

18. Dawn, *Keeping the Sabbath Wholly*, p. ni.

19. Alphabet of Rabbi Akiba, *Otzar Midrashim*, p. 407.

20. Al Nakawa, *Menorat ha-Maor*, vol. 2, p. 182, quoted in Heschel, *The Sabbath*, p. 19.

21. Heschel, *The Sabbath*, p. 8.

22. James Brown, „The Doctrine of the Sabbath in Karl Barth’s *Church Dogmatics*,“ *Scottish Journal of Theology*, 20 (1967), p. 7. Quoted in Bacchiocchi, *Divine Rest*, p. 279.

23. Harold Dressler, „The Sabbath in the Old Testament,“ in *From Sabbath to Lord’s Day*, ed. D. A. Carson (Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1982), p. 23.

24. Martin Buber, *Moses: The Revelation and the Covenant* (New York: Oxford University Press, 1946), pp. 84, 85.

25. White, *The Desire of Ages*, p. 283.

26. Gerhard Hasel, „The Sabbath in the Pentateuch,“ in *The Sabbath in Scripture and History*, ed. Kenneth Strand (Washington, D.C.: Review and Herald Publishing Association, 1982), p. 27.

27. Buber, *Moses*, p. 80.

28. Translated from *Auslegung des Alten Testaments* (Commentary on the Old Testament) in *Sammtliche Schriften* (Collected Writings), ed. J. G. Walch, vol. 3, col. 950, quoted in *Bible Readings for the Home*, p. 304.

29. Chantry, *Call the Sabbath a Delight*, p. 101.

30. Jacques Doukhan, „Loving the Sabbath as a Christian,“

in *The Sabbath in Jewish and Christian Traditions*, ed. Tamara Eskenazi, Daniel J. Harrinhton, and William Shea (New York: Crossroad Publishing Co., 1991), p. 159.

31. Roy Branson, ed., *Festival of the Sabbath* (Takoma Park, Md.: Association of Adventist Forums, 1985), p. 72.

32. Ahad Ha'Am, „The Sabbath Has Kept Israel,“ in *Sabbath: Day of Delight*, ed. Abraham E. Millgram (Philadelphia: Jewish Publication Society of America, 1944), p. 253.

33. Walter Harrelson, *The Ten Commandments and Human Rights* (Philadelphia: Fortress Press, 1980), p. 82.

34. *Shabbath* 22:1.

35. *Eccl. R.* 5:10:2.

36. *Shabbath* 13:5-7.

37. *Shabbath* 1:3.

38. Betzah 1:1.

39. *Shabbath* 21:1.

40. *Shabbath* 7:2.

41. Strand, ed., *The Sabbath in Scripture*, p. 105.

42. Matthew 12:9; Mark 1:21; 3:1; 6:2; Luke 6:6.

43. D. A. Carson, „Jesus and the Sabbath in the Four Gospels,“ in *From Sabbath to Lord's Day*, ed. D. A. Carson (Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1982), p. 61.

44. *Ibid.*

45. Strand, ed., *The Sabbath in Scripture*, p. 95.

46. Theodore Friedman, „The Sabbath: Anticipation of Redemption,“ *Judaism* 16, 1967, p. 443.

47. *Shabbath* 12a.

48. Jacob Jervell, *Luke and the People of God* (Minneapolis, 1972), p. 140.

49. Strand, ed., *The Sabbath in Scripture*, p. 103.

50. Carson, *From Sabbath to Lord's Day*, p. 85.

51. Carson, *ibid.*, back cover.

52. Augustus Neander, *The History of the Christian Religion and Church* (1831), vol. 1, p. 337, quoted in Bacchiocchi, *From Sabbath to Sunday*, p. 108.

53. F. W. Grosheide, *Commentary on the First Epistle to the Corinthians, The New International Commentary on the New Testament*, ed. Ned Stonehouse (Grand Rapids, Mic.: William B. Eerdmans, 1953), p. 398.

54. Strand, ed., *The Sabbath in Scripture*, p. 125.

55. Wesberry, ed., *The Lord's Day*, p. 16.

58. James P. Wesberry, „Are We Compromising Ourselves?“ *Sunday*, April-June 1976, p. 5.

59. Harold Lindsell, „Consider the Case for Quiet Saturdays,“ *Christianity Today*, 5 November 1976, p. 42.

60. Strand, ed., *The Sabbath in Scripture*, p. 11.

61. Flavius Josephus, *Against Apion* 2.40, quoted in Abraham Millgram, *Sabbath: Day of Delight* (Philadelphia: Jewish Publication Society of America, 1981), p. 218.

62. Adam Clarke, *The New Testament of Our Lord and Savior Jesus Christ* (New York, n.d.), vol. 2, p. 524, puoted in Strand, ed., *Sabbath in Scripture and History*, p. 340.

63. Carson, ed., *From Sabbath to Lord's Day*, pp. 198-220.

64. Samuele Bacchiocchi, *The Sabbath in the New Testament* (Berrien Sprinhs, Mich.: Biblical Perspectives, 1985), pp. 79-85.

65. Samuele Bacchiocchi, *Anti-Judaism and the Orihin of Sunday* (Rome: Pontifical Gregorian University Press, 1975), p. 58.

66. Samuele Bacchiocchi, *From Sabbath to Sunday* (Rome: Pontifical Gregorian University Press, 1977), p. 185.

67. Rev. Peter Geiermann, *The Convert's Catechism of Catholic Doctrine*, 2nd ed. 1910, p. 50, quoted in Mark Finley,

The Forgotten Day (Arkansas: The Concerned Group, Inc., 1988), p. 99.

68. *The Catholic Mirror*, 23 September 1893, quoted in *Rome's Challenge* (Washington, D.C.: International Religious Liberty Association), p. 24.

69. Strand, ed., *Sabbath in Scripture*, p. 302.

70. Branson, ed., *Festival of the Sabbath*, p. 47.

71. Robert Shuler, *Cod's Everlasting Sign*, p. 90, quoted in *Seventh-day Adventists Believe...* (Silver Spring, Md.: Ministerial Association, General Conference of Seventh-day Adventists,

За Вас, читатели...

ЖИВОТЪТ НА ИСУС ХРИСТОС, Е. Уайт 536 стр.

„Животът на Исус Христос“ бестселър със световна известност, отдавна е заел водещо място в класиката на християнската литература. Това е най-задълбоченият, най-мощният и същевременно най-увлекателният коментар на четирите евангелия. Той е поглед „отвътре“ в непосредствените исторически събития, в психологическия контекст на обстановката и в мисленето на библейските персонажи. Представя оригиналната теология на Исус Христос в лоното на реалния живот. Нова светлина грее от познатите текстове, чиято дълбочина читателят не е предполагал.

Издавана в милионни тиражи, превеждана на десетки езици, търсена и четена по цял свят, тази великолепна книга се предлага днес с любов и на българския читател.

ВЕЛИКАТА БОРБА, Е. Уайт

488 стр.

В страниците на тази необикновена книга, концентрирала най-значителните моменти от историята на човечеството след Христа, е привдигната завесата на скрити факти, останали „зад кулисите“ на историята. Разкрити са движещите й механизми, показано е кой стои зад тях и закономерностите, които ги ръководят. Посочени са с далечен прицел резултатите им за нашето съвремие и за бъдещето чак до прогнозирания от Библията край на човешката история.

*В книжарницата на **издателство „Нов живот“** можете да закупите книги, които биха ви помогнали да обогатите своите познания в рай-различни области на науката и живота.*

Адресът е:

София 1000
ул. „Солунска“ №10
Книжарница „Нов живот“
Тел.: 980 47 01

За контакти с издателство „Нов живот“

Тел.: 946 70 98
Тел./факс: 946 70 93
e-mail: new.life@tradel.net